DOMOLJUB

Izhaja vsak četrtek. Cena mu je 5 K na leto. (Za Nemčijo 6 K, za Ameriko in druge tuje države 7 K.) — Posamezne številke se prodajajo po 10 vinarjev.

Slovenskemu ljudstvu v pouk in zabavo.

Spisi in dopisi se pošiljajo: Uredništvu „Domoljuba", Ljubljana, Kopitarjeva ulica. Naročnina, reklamacije in inserati pa: Upravništvu „Domoljuba", Ljubljana, Kopitarjeva ulica.

Štev. 30. **V Ljubljani, dne 25. julija 1918.** **Leto XXXI.**

Četrta obletnica.

V petek 26. julija bo štiri leta, kar je Avstro-Ogrska napovedala Srbiji vojsko. Srbijo je ščitila mogočna Rusija, za Avstrijo je stala Nemčija. V trenutku se je svet zavedel strašne misli: Kaj, če nastane svetovna vojska? Zunanji uradi velikih evropskih držav so bili zaposleni noč in dan z dogovori z drugimi državami, brzojavke so letele z Dunaja v Peterburg in Berlin, iz Berlina v London in nazaj. Države so se začele z mrzlično naglico oboroževati. In tedaj se je utrgal plaz strašne evropske in svetovne vojske, plaz, ki je podrl že nekaj prestolov in držav, uničil cvetoča polja in bogata mesta, usmrtil in pohabil milijone ljudi. In plaz drvi še dalje in dalje in ni ga pod solncem, ki bi ga mogel ustaviti ali mu uganiti smer.

Vojska je s kruto brezobzirnostjo podrla celo vrsto malikov, ki jih je moderno človeštvo častilo namesto pravega osebnega Boga. Prvi tak malik, ki mu je takozvani napredni svet prižigal kadilo, je bil liberalizem,

svobodomiselstvo.

»Človek je svoboden, lahko stori, kar hoče; svoboden in neodvisen je tudi od vere in Cerkve in od Boga; politika in država nima z vero ničesar opraviti,« tako so govorili preroki liberalizma. To je bilo češčenje osebnosti, kult individualizma kakor bi rekli s tujo besedo. Toda načelna zmota rodi sto in sto drugih. Po njih sadu jih boste spoznali. Če sem popolnoma svoboden in neomejen, tedaj si lahko podjarmim manjšo državo, slabejši narod, — tako so govorile velike države in mogočni narodi in — nastala je svetovna vojska. Njen plaz pa je strl malika — liberalizem in individualizem.

Drugi malik je bil

napredek zlasti v tehniki:

v strojih, tovarnah. Stroj je naš bog, so govorili posestniki velikih obratov in tovarn, ta dela veliko cenejše in popolnejše kakor človek, stroj nam prinaša bogastvo in srečo. Tehnični napredek, industrija bo rešila človeštvo. Pa glejte, ta stroj in ta tehnični napredek in ta industrija — vse to sedaj mori ljudi, namesto da bi jim prineslo srečno življenje. —

Izobrazba in človekoljubje

je naš bog — so govorili tretji. Naravoslovska veda, spoznavanje narave in njenih zakonov bo vera prihodnosti in podlaga pravi izobrazbi in človekoljubju (humaniteti), — tako sta učila Nemca Hekel (Häckel) in Ostwald. Pa tudi ta bog ni Bog ljubezni in življenja, ampak bog sovraštva in smrti, bog strupenih plinov in strašna morija je njegovo človekoljubje. Tako padajo maliki.

»Država sem jaz« — tako je govorila naša birokracija (uradništvo) pred vojsko. »Ti, državljan, glej, da boš pridno davek plačeval, pa da boš zvest cesarju in domovini; kaj mi delamo, te nič ne briga.« Prišla je vojska, kdo se vojskuje? Ne ministri in državniki, ampak ljudstvo. Državo je rešilo ljudstvo, ne birokracija. Države ne tvorijo samo uradniki, ampak tudi in v pretežni večini ljudstvo; uradniki so zaradi ljudstva po pisarnah, ne ljudstvo zaradi uradnikov. — »Mi vodimo zunanjo politiko in sklepamo pogodbe z drugimi državami« — je rekla pred vojsko diplomacija (minister za zunanje zadeve in njegovi uradniki). Toda tudi ljudstvo, ki trpi in plačuje, hoče imeti besedo pri tem, ko se odloča njegova usoda. In vsi zatirani narodi so vzdignili prapor z besedami: Samoodločba narodov. — Za Avstrijo je najboljši

dualizem,

so govorili pred vojsko Nemci in Mažari, to se pravi: V Avstriji vladajo Nemci, na Ogrskem Mažari, drugi narodi naj molče in ubogajo. V vojski pa je dualizem popolnoma odpovedal. Mažari ne dajo izmozgani Avstriji ničesar, v svojih zahtevah pa postajajo vedno predrznejši, imeti hočejo samostojno armado, Dalmacijo.

Toda Avstro-Ogrska ni nemška in ne mažarska, ampak je last vseh narodov, ki prebivajo v tej državi. Tako vsaj trdijo narodi te države in v moderni državi velja to, kar narodi odločijo. Tudi dualizem se je skazal kot malika.

Na mesto tega malika pa je postavil jugoslovanski narod svoj vzor, — samostojno

jugoslovansko državo

pod habsburškim žezlom. Naša majniška deklaracija je postala politično geslo vsakega zavednega Jugoslovana, postala državno ustanovno pismo, postala listina svobode. in pravic zatiranega jugoslovanskega naroda. Naš narod je s svojo krvjo pisal svojo voljo po svobodi in pravici. In kar narod hoče, tega mu ne more braniti nobena vlada in noben minister.

Absolutizem, neomejena nadvlada posameznih močnejših narodov nad šibkejšimi se ruši po vsem svetu, na njegovo mesto stopa

demokratizem,

ljudska volja. Padla je tudi samovlada strankinih voditeljev. Kakor ne sme nobena vlada več reči: Država sem jaz, tako tudi noben načelnik stranke, — zlasti ne stranke, ki se imenuje ljudska, — ne sme reči: Stranka sem jaz. Zato je padel pri nas dr. Šusteršič, nobena »Resnica« in nobene »Novice« mu ne bodo več pomagale na noge. Ljudske množice ne gredo več slepo za njenimi voditelji, postale so zavedne, vedeti hočejo, kam jih voditelj pelja. »O nas se ne sme ničesar odločati brez nas,« je geslo demokratizma. In tako dviga tudi Slovenska ljudska stranka, poživljena in pomlajena, prapor pravega

krščanskega demokratizma,

ki daje vsakemu narodu in vsakemu stanu njegove pravice. Za narodno osvobojenje in njegov svoboden razvoj gre z nasprotno stranko v skupni boj, pri tem pa ne odneha niti za las od svojih katoliških načel.

Za narode in države in za nas vse je sedanja vojska veliko izpraševanje vesti. Pokazala nam je temeljne zmote našega javnega življenja, mednarodnega in meddržavnega; pokazala nam je **nove cilje** in **nova pota**. Blagor mu, kogar skušnja izmodri.

Politični obzornik.

Za mir.

Velik čas je našel tudi velike može. Naši poslanci v Jugoslovanskem klubu so v državnem zboru znova povzdignili glas za mir in pozvali vlado, da začne mirovna pogajanja z nam sovražnimi državami. Že večkrat so zahtevali mirovna pogajanja, a sedaj so šli še dalje in povedali vladi, kako je mogoče doseči trajen svetovni mir. Kakor smo se začasa, ko je bil grof Černin zunanji minister, v besedah pridružili Wilsonu, tako storimo tudi v dejanjih. Sporazumni mir, tako kliče Jugoslovanski klub vladi — je edin izhod. Kdor hoče še rešiti življenje — imetje avstrijskih narodov, mora stremiti za tem sporazumom brez ozira na zunanje faktorje, predpravice posameznih narodov in zastarele državne oblike. Jasne in odločne so te besede naših poslancev. Vemo, da bodo vojni hujskači prišli zopet z veleizdajalci, a vrišč teh ljudi, ki v vojni nič ne zgube, ne bo oviral naših poslancev, da bi ne stremili za skorajšnjim mirom.

Parlament. — Seidler odstopil.

Po štirimesečnem odlašanju in čakanju so se poslanci vendar zopet enkrat pozdravili v zbornici. Tudi Seidler s svojimi ministri je srečno prijadral v zborničnе hrame. Tu se je tudi z očmi lahko prepričal, da se je krog njegovih nasprotnikov dokaj razširil, odkar se niso videli. Le nemški narodnjaki so mu vihteli roke v pozdrav, socialni demokrati so se mu pa hudomušno smejali, kot bi hoteli reči: »Vendar si nas moral sklicati, čeprav nerad!« Poljaki so se prezirljivo obračali od njega, da so pokazali: »S tem človekom nočemo imeti ničesar skupaj.« Čehi in Jugoslovani pa so naredili muziko z žvižgi. Takoj je bilo jasno: Seidlerjevih prijateljev je bilo 210, a nasprotnikov 247. Bil je torej mož manjšine, mož nemških nacionalcev in tak je bil tudi njegov uvodni govor.

Med hruščem in truščem je začel govoriti. Nato so šli opozicionalni poslanci ven na hodnike cigare kadit, dr. Seidler pa je pripovedoval svojim zvestim: V zunanji politiki se popolnoma strinjam z Burianom. Sedanjo obrambno vojsko moramo kakor doslej tudi v bodoče voditi s skrajnim prevdarkom, da prepričamo naše nasprotnike, da ni sredstva, s katerim bi mogli preko življenskih koristi in naše časti priti do miru. Glede miru imamo trdno volio, da končamo to vojsko kakor hitro bodo to dovoljevale naše življenske koristi in da ustvarimo mir, ki bo človeštvo za dolge dobe obvaroval pred ponovitvijo vojnih grozot. Združeni s svojimi zvestimi zavezniki bomo mogli konec svetovne vojske izsiliti. Zveza z njimi, posebno pa z nemško državo, katere zvezo bomo še poglobili, nam na vse čase zajamčuje mesto med svetovnimi državami.

Glede prehrane tožj ministrski predsednik nad slabo letino in nad nepričakovano pičlimi dovozi iz Ogrske, Romunije ter Ukrajine. Obljublja, da bo sedaj za prvo silo pomagala z moko Ogrska, kjer že mlatijo, ravnotako s sočivjem in z zgodnjim krompirjem, ki ga že vozijo. Obljublja, da bomo s 15. avgustom dobivali spet stare mere moke ali kruha, če mogoče, tudi več mesa in masti. Obljublja, da bo prihodnje leto boljše: Ogrska bo več dajala, rekvizicije bodo bolj popolne, razdelitev živil pa bolj pravična, trgovina bo bolj na vajetih, centrale za živila dobe v roke državni uradniki, sploh se bo zgodilo vse, kar kdo glede tega kaj dobrega ve svetovati.

Nato preide v svoj element. Razvnet začne govoriti o svoji notranji politiki; kar je pravzaprav težišče, a za vse bridko težišče njegovega govora: »Če je v Avstriji sploh kak političen kurz (način vladanja), more biti pač samo tak, da dá upravičenim koristim nemškega naroda v Avstriji polno zaščito. Star in resničen je rek, da se v Avstriji ne more vladati proti Nemcem in tudi ne brez Nemcev. To ne velja samo za to vlado, ampak za vsako vlado, in sicer tem bolj, ker je komaj razumljiva zmota, da bi mogla zveza nenemških strank stvoriti večino. Hrbtišče naše raznobarvne države je nemški narod in bo to tudi vedno ostal. Vlada je trdno odločena, da sedanji kurz nadaljuje.«

Manjšina je ploskala Seidlerjevi nepričakovani naklonjenosti, večina pa se je smejala njegovemu še večjemu političnemu uboštvu. Češki poslanec Tusar je omenil, da so izvajanja o notranji politiki, s katerimi se je dr. Seidler predstavil zbornici kot nemško-nacionalni minister, taka, da morajo povzročiti nove narodne boje. — Nemški socialni demokrat Ellenbogen je med drugim pristavil k Seidlerjemu govoru: »Ali meni ministrski predsednik, da res smatrajo širše mase nemškega ljudstva za nemško pridobitev, če prepoveduje shode po Slovenskem, sploh če vpelje novo dobo preganjanj? Izrekel je danes stavek, da se v Avstriji ne more vladati proti in tudi ne brez Nemcev, stavek, ki sem ga bral v nekem časopisu že pred 40 leti. Ta stavek je resničen in to tembolj, ker v Avstriji nikdo ne dvomi o njem. Za kar pa gre, ni, da se v Avstriji ne bi smelo vladati ne proti in ne brez Nemcev, temveč gre za to, da Nemci ne smejo vladati nad drugimi, gre za to, da našo državo vladajo, vodijo in znova preustroje Nemci le skupno s Poljaki, Čehi in Slovenci na podlagi prostih dogovorov in pogodb.« — Posl. Jugoslovanskega kluba dr. Vrstovšek je izvajal: Jugoslovan gre na dan! To veselo dejstvo je strah vsake avstrijske birokratične nemške vlade. Pred tem veselim dejstvom trepečejo pri nas na jugu zlasti naši nemškutarji in nemčurski pritepenci na slovenskem ozemlju, ki ga izcesavajo po stari navadi in izkoroščajo kot nikjer drugod. To veselo dejstvo kličem kot odgovor našemu ministrskemu predsedniku, ki nam je hotel dajati lepih naukov zaeno z govornikom nemškega Nationalverbanda prof. dr. Waldnerjem. Enkrat za vselej odgovarjam v imenu Jugoslovanskega kluba, da se mi zahvaljujemo vedno boljinbolj za takšne nauke... Zakaj največja drznost in nesramnost je od ministrskega predsednika, da nas hoče na eni strani učiti, naj bomo dobri državljani, vneti za cesarja in domovino, na drugi strani pa povdarja, da bo tudi zanaprej vladal kot doslej, da bo torej dalje zatiral in trpinčil naš narod po celem jugu od Štajerske do Balkana. — Poljak dr. Tertil je rekel na kratko: »Govor dr. Seidlerja je obžalovanja vreden, tudi Nemci mu pozneje ne bodo hvaležni zanj.«

Nato so brali do konca tedna prvikrat proračun za šest mesecev. Poslanci niso veliko hodili v zbornico. Večina itak ne misli glasovati zanj, zato ga niso hodili niti poslušat. Pripravljajo se za sedaj bolj važne stvari, zlasti za obtožbo zoper dr. Seidlerja in grofa Toggenburga, ki naj bi prišla na vrsto 22. t. m. Toda ta obtožba izgubi sedaj svoj pomen, zakaj najnovejša poročila slovejo, da je Seidler prosil za odstop, in cesar je tej prošnji tudi ugodil. Tako zopet vidimo, da proti Slovanom v Avstriji ni mogoče trajno vladati. Nemci seveda tega ne bodo še uvideli.

Gosposka zbornica.

Tudi visoki gospodje zborujejo. Seveda je počastil tudi nje dr. Seidler z govorom, s katerim jim je razložil in »utemeljil« nemški kurz v Avstriji. Čudno, ko je končal, so vsi gospodje samo strmeli in molčali, da bi se slišala miška. Za dr. Seidlerja je bilo to kakor mrzel curek, zakaj mesto navdušenega ploskanja radi »vsezveličavnega« nemškega kurza je dobil le mrtvaško tihoto.

Pojasnil je ta molk šele slavnoznani »prijatelj« Slovanov, dr. Černin, ki je pred kratkim sklepal mir z raznimi diplomati; zdaj pa sedi med penzijoniranimi gospodi v gosposki zbornici. Rekel je: Seidlerjevega govora Nemci nismo sprejeli tako hladno zato, kakor ne bi z njim soglašali, marveč zato, ker smo pač slišali sporočilo, a nam je manjkala vera, vera namreč v jamstvo, da ima ministrski predsednik toliko moči, da bo šel po tem težkem potu do konca. Nato dokazuje, da zahteva tudi naša zunanja politika, ki je vseskozi nemška, nemški kurz v notranji politiki. Le tako ima zunanja politika močno oporo doma, le tako nas bodo v Berlinu radi imeli za zaveznike, ker bodo črpali iz nemškega kurza dokaz našega odkritosrčnega prijateljstva. In slednjič bomo le tako enkrat lahko posredovali za mir med Anglijo in Nemčijo, ker nam bo Nemčija radi nemškega kurza zaupala. Da bo pa ta kurz mogoč, naj se Poljaki in Ukrajinci izločijo iz dunajskega parlamenta.

Černin torej želi, naj vsi avstrijski narodi postanejo »nemški kurzovci«. Arbeiter Zeitung pristavlja: Mi bi samo sveto-

vali: Naredite Černina za ministrskega predsednika! Združenje narodnih teženj v Avstriji v enotno teženje (po pravilih nemškega kurza) je že (kot zunanji minister) tako sijajno izpeljal, da si je nakopal pri treh narodih (Jugoslovanih, Čehih in Poljakih) še hujše sovraštvo, kot ga mora prenašati dr. Seidler.«

Hrvatski sabor.

Razšel se je v soboto za nedoločen čas. Hvala Bogu, pri tem zasedanju je slavila naša majniška deklaracija zmago za zmago. Zakaj vsi govorniki razen Frankovcev so se več ali manj odločno in neprikrito izjavili za to deklaracijo. Zgago so delali le Frankovci, katerim so z javnimi pismi dokazali, da so zahtevali, naj se postavi na čelo hrvatske uprave c. kr. general, ki bi se opiral v prvi vrsti na Frankovce.

Napredek jugoslovanske misli v smislu naše deklaracije v saboru je sad tesnejšega združenja političnih strank na jugu. Združitev posebno ugodno poteka od zadnjega zagrebškega sestanka, ki se je vršil 2. in 3. marca. V Banovini tvorijo jedro za nameravani »Narodno - radikalni blok«, ki se ima ustanoviti v prid naši deklaraciji, katoliški narodnjaki, Starčevičeva stranka, seljačka stranka in del koalicijske ter hrv. samostalne stranke. V Dalmaciji so ustanovili »Narodno organizacijo« za narodne zadeve. V Istri ima v rokah narodne stvari »Hrvatsko-slovensko politično društvo«, na Slovenskem pa »Narodni svet«. Vse te organizacije pa bodo združene v skupnem »Jugoslovanskem narodnem svetu«. To bo prvi korak k še tesnejšemu združenju v habsburško-jugoslovanski državi!

Tedenske novice.

DROBNE POLITIČNE VESTI.

Krajevnega odbora Slovenske ljudske stranke še nisp povsod ustanovili. Somišljeniki zavedajte se, da bo v bodočih težkih časih vsak gospodarski in politični napredek odvisen samo od močne organizacije. Čim tesneje in krepkeje bo stranka organizirana, tem več bo lahko dosegla kar bo tudi posameznim v korist. Torej ustanovite krajevni odbor S. L. S. povsod, kjer ga še ni. Za informacijo se obrnite na tajništvo S. L. S. v Ljubljani.

Zopet edina S. L. S. na Goriškem. Znano je, da je svoj čas nastal v S. L. S. na Goriškem razpor, ki se je javljal na zunaj v takozvani »mladi« in »stari« struji. Razdor je bil tako globok, da je celo pri volitvah volila vsaka struja svoje kandidate. Vspričo težkih razmer, ki vladajo zdaj na Goriškem in ki potrebujejo enotnega in smotrenega dela, pa so se dne 11. julija sešli somišljeniki obeh struj v Gorici, kjer so sklenili, da se S. L. S. zopet zedini na podlagi programa Vseslovenske ljudske stranke in na podlagi majniške deklaracije. Obenem se je sklenilo v svrho spojitve stopiti v dogovor s »Kmečko stranko«, ki je obstajala na Goriškem poleg Slovenske Ljudske Stranke in narodno-napredne stranke. Z narodno-napredno stranko naj stopi S. L. S. v dogovor glede skupnega dela v narodnih, begunskih in obnovitvenih zadevah. S. L. S. ustanovi tudi svoj list. — Začasno vodstvo bo skušalo v najkrajšem času ustanoviti »Ljudsko posredovalnico«, ki naj pomaga ljudstvu v begunskih, gospodarskih, vojaških, stanovanjskih in obnovitvenih zadevah.

Krepka jugoslovanska zavest v Dalmaciji. Poslanec dr. Smodlaka je izjavil v državni zbornici v imenu vseh Dalmatincev, da nikakor ni mogoč sporazum v jugoslovanskem vprašanju, da bi žrtvovali močan, živ del jugoslovanskega naroda — Slovence.

Deželni glavar dr. Šusteršič je pisal na visoko mesto neprijazno pismo o našem domačem strelskem polku št. 2. Polk je bil prestavljen iz Ljubljane, k čemur je brez dvoma »prijazno« pismo deželnega glavarja precej pripomoglo.

Zakaj ne moremo Jugoslovani podpirati vlade. Nad vse hude obtožbe so naperili naši poslanci na Dunaju glede mačehovskega postopanja avstrijske vlade zoper Jugoslovane. Najhujših stvari ne bomo slišali, ker jih zatre cenzura, toda tudi iz tega, kar je objavljeno, je razvidno, da take vlade nikdar podpirati ne moremo. Dolge in hude levite je bral vladi poslanec Verstovšek; objavljenega je le del. In nekaj tega tukaj podajemo čitateljem: »Povsod v deželah vladata lakota in beda, samo Nemci so izvzeti. Oni so že od začetka na varnem. In ko je nek slovanski poslanec imel pogum, izreči na tem mestu trditev, da so namenoma pošiljali slovanske čete v boj in smrt, tedaj se je dvignil proti njemu v zbornici pravi vihar. Nemški radikalni poslanec Wichtl je imel 22. t. m. v Slovenski Bistrici shod. In tedaj je na vprašanje, kako je s Slovani, odgovoril: »Le potrpite in ne obupajte. Statistično je dokazano, da so Slovani veliko bolj krvaveli in trpeli kot mi in še trpe.« Kot v zasmeh sklicujejo zbornico v teh vročih dneh na Dunaj na kratko zasedanje. In na krmilu vlade sedi še vedno brezvestni dr. Seidler. Kaj je Seidler napravil za mir, po katerem hrepene tako vsi narodi? Razpor med narodi se širi. Narodi, ki so zvesti cesarju in državi, so pod pritiskom Vsenemcev priklenjeni v suženjstvo. Mir pa mora priti in to bo mir proti volji mož kot sta Seidler in Czernin. Strašen je srd proti vojnim hujskačem, tako tukaj pri nas, kakor v Nemčiji. Samo z Italijo se nahajamo v boju. Treba je le dobre volje, pa se bomo z enim nasprotnikom sporazumeli, da dosežemo mir in konec vojske. Ali je mogoče vlada sklicala parlament v tem kritičnem času, da sklepa o miru? Niti besede nismo čuli o tem! Vlada je zato poslala parlament domov, da se ne govori o prehrani. Načelnik Jugoslovanskega kluba dr. Korošec je že v novembru opozoril vlado, kako stojimo z žitom. Vlada pa je ta opomin prezrla. Ona hoče le naložiti davkoplačevalcu še večja bremena. Zato je zlobno zavijanje dejanskega položaja, če se trdi, da državi zaupanje odpovedujemo, če takemu ministrskemu predsedniku ne glasujemo za zaupnico. Preganjanja proti Jugoslovanom iz leta 1918. nišo se popravljena. Uradne komisije so ugotovile, da so lastni oblastveni organi prizadeli strašne krivice Jugoslovanom. Seidler ni tekom leta za Jugoslovane nič napravil. Nasprotno. Dal se je zapeljati od Velenemcev, da je pričel proti nam nova preganjanja. Vsaka svobodna beseda se zatre. V slovenskem časopisju se konfiscirajo celo članki, ki branijo cesarja in cesarico pred napadi velenemških listov. Slovenska zborovanja se zabranjujejo. Nemci pa smejo na slovenskem ozemlju svobodno zborovati proti nam. Jugoslovani se ne smejo več zavzemati za svojo lastno državo pod habsburškim žezlom. Nemcem pa je vse dovoljeno. Jugoslovani zahtevamo, naj se takoj ustavijo preganjanja proti nam. Če pa hoče vlada še nadaljevati s preganjanji proti Jugoslovanom, bo naš narod še ta zadnji vihar mirno prebolel.«

Za izpremembo avstrijske ustave, ki je vsled svoje skrajne zastarelosti vzrok vseh avstrijskih narodnih sporov in za obstoj države najnevarnejših kriz, se izmed nemških strank najbolj resno prizadevajo socialni demokratje. Sedaj so stavili predlog, naj se v državni zbornici takoj osnuje ustavni odsek, ki naj zboruje tudi, kadar bo imela zbornica počitnice in ki naj izdela novo ustavo, po kateri naj postane Avstrija zvezna država demokratično samostojnih narodov.

Za takojšnjo odpustitev 42—50letnih iz armade so stavili Čehi predlog v državni zbornici.

Kaj se je godilo ob zadnji naši ofenzivi ob Piavi, bi radi vedeli dunajski naprednjaki. Stavili so zato interpelacijo v državnem zboru Sklenilo se pa je, da bo vlada skrivaj odgovorila.

General Conrad pl. Hötzendorf, ki je bil dolgo časa načelnik avstrijskeoa generalnega štaba in v zadnjem času poveljnik neke armadne skupine, je odstopil. Cesar ga je povišal v grofovski stan.

Kaj bo z Belgijo? Nemški kancler grof Hertling je izjavil, da je Nemčija rada pripravljena vpostaviti Belgijo v prejšnje neodvisno stanje, a vendar pod pogoji, da je ne bo nikdar mogla Angleška izrabljati kot pot svoje vojaške ali gospodarske ofenzive proti Nemčiji. Angleži pa s to izjavo niso zadovovoljni, češ da mora Nemčija Belgijo b r e z p o g o j n o vpostaviti v prejšnje stanje.

Nemški državni zbor se je dne 13. julija odgodil do 5. novembra.

7 milijard rubljev vojne odškodnine bodo morali šteti Rusi Nemcem.

50.000 nemških vojakov maršira proti angleški armadi, ki se je izkrcala v Arhangelsku.

Pet kandidatov za prestol poljske države prihaja v poštev. Vsi so iz nemških rodovin.

Še ena vojska. Ameriška država Haiti, zahodna polovica otoka Haiti, je napovedala Nemčiji vojsko. Državica je trikrat večja kot Kranjska, ima dobre milijon prebivalcev — samih črncev, armada šteje 7000 mož in 5 vojnih ladij. Kakor vidimo, bo to precej nedolžna vojska.

Krščansko - socialna stranka se je ustanovila v Rusiji.

Sibirija, ki je večja kot cela Evropa in je bila do vojske del Rusije, se je tekom

vojne razbila v razne ljudovlade. Sedaj so se vse te države združile v eno samo sibirsko republiko z glavnim mestom Omsk. Jedro sibirske armade tvorijo Čehoslovaki. Vse gibanje vodi znani Kerenski.

DOMAČE NOVICE.

Častni občan je postal presvetli knezoškof dr. A. B. Jeglič še v naslednjih občinah: Medvode, Zagorje na Krasu, Krško, Loški potok, Trnovo pri Ilirski Bistrici, Poljane, Podgorica, Trebnje, Lož, Leše, Gorje pri Bledu, Slavina.

Dubovniške spremembe. Premeščeni oziroma nameščeni so gg.: Peter Natlačen, kaplan iz Metlike, k sv. Petru v Ljubljano; Edvard Šimnic, kaplan od sv. Petra v Ljubljani, v Cirknico; Franc Lovšin, kaplan, iz Loškega potoka v Št. Vid pri Zatičini; Štefan Traven, kaplan, iz Dol v Radeče pri Zidanem mostu; Franc Hönigman, kaplan, iz Radeč pri Zidanem mostu v Boštanj; Anton Zalokar, kaplan, iz Črnomlja v Knežak; Karol Žužek, kaplan, iz Knežaka v Postojno; Janez Kalan, kaplan, iz Postojne v Trnovo na Notranjskem; Janez Dolenc, kaplan v Trnovem na Notranjskem, za vikarja v Podgraje v tržaški škofiji; Martin Gorše, kaplan, iz Koroške Bele v Idrijo; Alojzij Tome, kaplan, iz Mokronoga v Radovljico; Ignacij Breitenberger, kaplan, iz Spodnje Idrije na Jesenice; dr. Tomaž Klinar za kaplana v Kranj. — Novomašniki: Franc Božič za kaplana v Vreme; Leopold Govekar za kaplana v Vreme; Leopold Govekar za kaplana v Dole; Franc Presetnik za kaplana v Koroško Belo; Andrej Šavli za kaplana v Sp. Idrijo.

Vojaško pismo. Od vseh strani se piše v časopise, kako straši španska influenca, samo s fronte se nič ne poroča. Ne vem, kako je drugje, pri našem oddelku je bilo več kakor polovica ljudi bolnih na njej. Bili smo na gori 1400 metrov visoki, sedaj smo pa na počitku v romantičnem kraju. Tudi jaz sem občutil težko pest, ker mi je ustavljen »Domoljub« in »Slovenec«. Sicer pa najlepše pozdrave vsem prijateljem in čitateljem po širni Jugoslaviji. — A. Bizjak.

Časopis »Jugoslovan« je policijska oblast za nedoločen čas ustavila.

Tudi letnik 1870 bo še tekom tega leta odpuščen. Ravno tako bodo za stalno oproščeni kmetje letnikov 1871, 1872 in 1873, ki imajo izvid B in C.

Za invalide. Domobranski minister je na neko interpelacijo poslanca Gostinčarja izjavil, da imajo vsi superarbitriranci pravico zahtevati od svojih nadomestnih oddelkov dnevno 3 K od dneva superarbitracije do dneva, ko se jim nakaže invalidna penzija. Ti zneski se morajo izplačati prvega vsakega meseca za cel mesec naprej.

Kdo hoče žrtvovati 50 K? 40.000 Slovencem v Trstu noče dati mesto slovenske šole. Zato morajo Slovenci na svojo pest ustanavljati slovenske šole. Eno bodo sedaj ustanovili pri sv. Vidu. Manjka jim še klopi, ki so zelo drage. Vsak sedež stane 50 K. Požrtvovalni Slovenci naj bi poslali svoj donesek na uredništvo »Slovenca«.

Potnih legitimacij ne bo. Pred kratkim so poročali razni listi, da bo treba imeti za daljša potovanja po železnicah potno dovoljenje, da bi se železniški promet čim bolj omejil. Kakor se zatrjuje, merodajne oblasti sedaj še ne mislijo na vpeljavo teh izkaznic.

Pol milijona ujetnikov iz Rusije se je že vrnilo domov. Tako je sporočil vojni minister Stöger-Steiner nekemu odposlanstvu. Večina še tam se nahajajočih so v Sibiriji, odkoder se sedaj še ne morejo vrniti vsled še nejasnih razmer v Rusiji. V Rusiji je velika komisija vojnega ministrstva, katera ima nalogo, podpirati ujetnike z denarjem in pospešiti njihov odhod. Ruska vlada jo podpira. Kar se tiče dopusta, mora dobiti vsakdo, ko se vrne, dopusta osem tednov.

Padel je dne 17. junija ob Piavi Kozlevčar Franc iz Podivančjegorice pri Zatičini.

Umrl je 27. marca 1918 v ruskem ujetništvu v Moskvi Janez Krašovec, posestnik v Straži. Bil je skrben gospodar in zvest naročnik »Domoljubov«.

Umrla je dne 10. julija v Bevkah pri Vrhniki Urša Perko, p. d. Bačarjeva. Stara je bila 92 let in najstarejša v vasi. Bog ji daj pokoj!

Utonil je v Savi pri Medvodah ljubljanski trgovec Franc Stopar. Trupla niso še našli. Kdor je najde, dobi 500 K nagrade.

Zastrupila sta se pod Rožnikom v Ljubljani vojak Franc Srečnik in Ivanka Ropret iz Zgornje Šiške.

Toča je pobila dne 21. t. m. na Brezovici, Dobravi, Podsmreko, Lukovici. Toča je bila tako debela, da je pobila mnogo šip. Žita, ki so še na polju, so vsa strta, sadje okleščeno. Isto se poroča iz Višnjegore in okolice ter iz Dobrepolj.

Toča je pobila nedavno popoldne po dovškem in mojstranskem polju, posebno hudo na zapadnem delu. Prišla je iz Koroškega čez Kepo in šla čez Mežakljo proti Gorjam.

Potres. Iz Kolovrata nam poročajo: Dne 16. t. m. ob tri četrt na dve smo čutili precej močan potres. Škode ni napravil.

Žene in matere, katere imate može in sinove v ruskem ujetništvu in jih še ni nazaj: ne obupajte! Mene so imeli tudi že za mrtvega, a vendar sem se vrnil po dolgem času v svojo ljubo domovino ter se nahajam sedaj na dopustu pri svojih ljubljenih, sedaj tako srečnih starših na Osterfeldu v Westfaliji. — Alojzij Fantez, narednik.

Orožnik je zabodel posestnika Antona Ferjana v Begunjah, ker se je branil iti z njim. Orožnik je imel povelje, da ga aretira. Ferjan je obležal mrtev.

Ljubljanske demonstracije pred sodiščem. Pred ljubljanskim deželnim sodiščem se je vršila obravnava proti 11 osebam, ki so se udeležile ljubljanskih demonstracij 24. aprila, pobile nešteto oken in izložb ter izvršile tudi različne tatvine. Vsi obtoženci so bili spoznani za krive in so dobili sledeče kazni: delavca Jožef Velkavrh in Franc Meziovič po 3 mesece, knjigoveški učenec J. Orehovec in tovarniška delavka M. Žargi po 3½ meseca, fotografski učenec Herman Kocjan, tovarniška delavka Angela Žalar, delavka Ivana Trelalt, tovarniška delavka Marija Videnič in mesarski učenec Karel Müller po 2 meseca, železostrugar Jernej Žargi 6 tednov in ključavničarski učenec Indof 4 tedne težke ječe, poostrene vsakih 14 dni s trdim ležiščem. Več obravnav se je vršilo že prej, pri katerih so obtoženci prejeli občutne kazni, mnogo obravnav se bo še vršilo.

Prebrisani nabiralci perila. V Ljubljani so tatovi rekvirirali perilo. Zato so se preoblekli, eden v majorja, ki je vodil »nabiralno komisijo«, ženske so se preoblekle v sestre Rdečega križa, drugi v vojake, ki so stražili. In tako so hodili pri belem dnevu po ljubljanskih predmestjih ter jemali ljudem perilo. Ljudje so bili silno razburjeni, a si niso vedeli pomagati, ker so mislili, da je to prava vojaška rekvizicija. Baje so precej perila odnesli. Ljudje naj bodo danes povsod previdni in naj zahtevajo od vsakega, ki kaj pobira, osebno legitimacijo in pa pisano pravico, da sme pobirati.

Prošnja. Kdo izmed vračajočih se ujetnikov bi kaj vedel o Feliksu Moder. Nazadnje je služil pri 27. pešpolku. Poslednjič je pisal 15. oktobra leta 1914. Naj naznani Justini Moder, Zagorje ob Savi proti povračilu stroškov.

RAZNE VESTI.

General je več. Trije češki poslanci so se peljali z vlakom k otvoritvi državnega zbora. Pa pride sprevodnik in zahteva, naj se umaknejo v drug voz, ker je vstopil neki general. Ker so poslanci tudi karto plačali kot general, se niso hoteli umakniti. Pa je prišla kolodvorska straža z nasajenimi bajoneti in izgnala uporne poslance, general pa se je vsedel na priborjeni prostor.

60.000 kron plače na leto ima dunajski župan, podžupani po 18.000 K in mestni svetniki po 9000 K.

Žalostna vloga ubeglih Čehov ob Piavi. Z dovoljenjem vojnoporočevalskega stana prinaša »Pesti Naplo« dopis svojega frontnega poročevalca, ki piše: V poslednji italijanski ofenzivi v težkih borbah ob Piavi so bili mnogo udeleženi Čehi. Izkazali so se ne samo na eni fronti, marveč v istem času na dveh črtah v bojih proti nam. Službeno poročilo kratko omenja vojake češko-slovaške brigade, ki so bili po večini pobegnili in stopili v italijansko armado. Bili pa so češki izdajalci tudi v naši uniformi. Vsak vojak na fronti Piave ve in ni nikaka tajnost, da je nekoliko dni pred pričetkom ofenzive neki češki poročnik s 30 češkimi vojaki kratkomalo šel na sprehod do sovražnikov. Češki izdajalci v italijanski uniformi se razmeroma obnašajo še častno. Ti Čehi so bili člani avstrijsko-ogrske armade in so prišli v ujetništvo ali na ruski ali na italijanski fronti. Ne branijo se, od 300 in nekaj čez, ki so ujeti, je komaj kateri izjavil, da ni prišel svojevoljno na bojišče. Interesantno je, kako mirno so šli v smrt. Niti niso poskušali izgovarjati se ali ugovarjati. Največ jih je nosilo na italijanski uniformi še trak avstrijsko-ogrske svetinje za hrabrost ali Kariovega križa. Bili so tudi taki, ki so na prsih nosili kokarde v čeških barvah. V ujetništvu, ko so jih prvič zaslišali in naravno nagovorili po italijansko, so odgovarjali češko: ne rozumim. Te italijanske Čehe so ustrelili. Vsem so dovolili, da pišejo pred smrtjo domov in skoro vsi so pisali. Z mirnimi potezami so pisali zadnja pisma in s ponosom naznanjali svojo smrt. »Feldgericht« je hitro končala svoje postopanje ž njimi. Obsodila jih je na smrt na vislicah, ali ker ni bilo rablja, so jih enostavno ustrelili in njihova telesa obesili na drevesa ob cesti za svareč vzgled. Eden, dva dneva so visela krvava trupla ob cestah. Na uniformo so jim obesili veliko belo tablo, na kateri je bil napis: Verräter, Traditore (izdajalec). Strašna strašila za ptice, vihar jih je majal, posebno strašna so bila trupla, ko je deževalo in je krvav dež padal z njih.

Okrepitev židovstva. Za časa vojske se je židovski živelj silno okrepil. Gospodarska moč se čimdalje bolj združuje v njegovih rokah. Drugi narodi bodo izšli iz te vojske obubožani, židje pa si bodo v tej katastrofi silno opomogli. Vojnih bogatašev je sicer dobiti tudi pri drugih plemenih, ampak njihovo število je v primeri z onimi pri židih uprav majhno. Tudi v naši monarhiji se opažajo ti usodni pojavi. Ogrska in njeno židovstvo bogati v največji meri. Težišče celega gospodarskega in političnega življenja se pomiče k Budimpešti. Židje, dasi malobrojni po številu, se nahajajo v veliki množini v vrstah neobhodno potrebnih državljanov, oproščenih od vojne službe, pri gospodarskih centralah in med vojnimi dobavitelji. Tudi na visokih šolah je močno poskočilo število židovskih slušateljev, dočim se je število nežidov skrčilo. Te razmere bodo gotovo vzbudile reakcijo na drugi strani in vzbudile antisemitsko gibanje, da se omeji velika moč židovstva, njegov preveliki vpliv na gospodarskem, znanstvenem in umetniškem polju; drugače bodo židje popolnoma zagospodovali.

Državni kvaterni tedni. V Nemčiji so določili štiri brezmesne tedne. Množino mesa so znižali od 250 g na 200 g na osebo.

Ženska — vojak. V Kolinu so te dni zaprli pogumnega vojaka, ki pa je bil ženska. Pred nekaj časa se je deklica preoblekla v vojaško obleko, odšla z drugimi vojaki na francosko fronto, se tamkaj hrabro bojevala, dokler je niso spoznali, ker se pa ni hotela prostovoljno ločiti od vojaškega stanu, so jo morali s silo odvesti.

Strahovito neurje je razsajalo te dni ob Osojskem jezeru. Toča je pobila vse pridelke, žito, sadje in deloma celo krompir. Padala je v velikosti golobjega jajca in tako gosto, da je je ležalo za več centimetrov na debelo.

Španska bolezen v Švici. Iz Berna poročajo, da je bilo do 13. t. m. v švicarski armadi bolnih na španski bolezni 5800 vojakov, 23 jih je umrlo. Tudi med civilnim prebivalstvom divja nova bolezen in je več oseb že umrlo.

Ženska državna posianka je bila sedaj prvikrat izvoljena v holandski državni zbor.

Kako nabirajo Amerikanci za Rdeči križ. Iz Newyorka poročajo, da v Severnih ameriških državah pobirajo darove za Rdeči križ na ta način: razstavljena je krsta cesarja Vilijema in kdor hoče zabiti žebelj v njo, mora plačati 1 dolar.

Zrakoplov zračne pošte Dunaj-Budimpešta padel. Nedavno je zrakoplov, ki je odletel popoldne ob 5. uri z Dunaja z zračno pošto proti Budimpešti, v bližini ogrskega obmejnega kraja padel. Oba častnika, nadporočnik Verga in poročnik Winger, sta ubita. Pošta je ostala nedotaknjena

Izgube Rusije. Angleški listi poročajo, da je izgubila Rusija vsled miru, sklenjenega v Brestu-Litovskem, z deželami, ki jih nima več, 75 odstotkov proizvajanja premoga, 73 odstotkov surovega železa, 39 odstotkov stanja konj, 37 odstotkov povprečne žetve, 38 odst. tvorniških izdelkov, 27 odstotkov polja, 26 odstotkov prebivalstva in 26 odstotkov železniškega omrežja.

Človeška koža. Neki dunajski list (»Wiener Tagblatt«) je prinesel te dni sledeči inserat: »Dobro ustrojena človeška koža se proda pri A. Rosental« itd. Pri nas je tudi to mogoče.

Cel vagon masti so ukradli železničarji v Krakovu. Ko je namreč poslala mestna aprovizacija vozove na kolodvor, da zvozijo mast v mesto, niso vagona več mogli najti. Železničarji so ga pripeli kakemu vlaku in ga odpeljali.

Dopisi.

Dolenja vas pri Ribnici. Krajevni odbor S. L. S. smo si izvolili preteklo nedeljo. Vsaka vas ima po dva ali tri zastopnike. Obenem smo imeli zelo važne gospodarske razgovore, kakršnih smo imeli že več. Udeležujejo se jih tudi naši sosedje! Sklenilo se je vse potrebno ukreniti, da se zmanjšajo dajatve sena in zviša cena kmetskih pridelkov, kar se je na merodajnih mestih takoj izvršilo po poslancu g. Škulju. Razgovor je dognal marsikaj zanimivega glede razdeljevanja usnja, doplačila glede sena, ki se je plačalo po 23 kron skoro povsod, samo županstvo v Dolenji vasi ne stori uspešnih korakov, ne vemo, kaj čaka. Zborovalci so krepko povedali, da ne mislijo čakati prav nič več. Zberite se h gospodarskim pomenkom tudi drugje, sklepe sporočite poslancu, ki vam je na uslugo, kakor tudi vodstvu S. L. S. in Jugoslovanskemu klubu.

Kolovrat. V nedeljo, 7. t. m. je umrl v Žvaruljah občespoštovani posestnik Martin Capuder v starosti 85 let. Bil je ugleden gospodar in skrben družinski oče. Zapušča žalujočo ženo, dve hčeri in sina Antona pri vojakih. Žalujoči rodbini naše iskreno sožalje. Počivaj v miru, blagi pokojnik! — Poročil se je dne 8. julija tesar Janez Korošec z Ivano Strajhar iz Špitaliča. Novemu paru želimo obilo sreče!

Bašel. Zopet smo izgubili enega izmed najboljših mladeničev v naši vasi. Peter Roblek, najstarejši sin iz ugledne Hradnikove rodbine je dne 20. aprila padel na italijanskem bojišč, zadet od kosca granate v glavo in bil takoj mrtev. Padel je ravno na večer pred odhodom na dopust, katerega se je tako veselil. Živel je samo v misli na domače. Domovino je ljubil nad vse. Bodi mu lahka tuja, sovražna zemlja! Cenjeni rodbini pa naše najiskrenejše sožalje!

Z Blok. Zadnja ofenziva z Lahi je našo župnijo občutno prizadela. Padli so štirje: Alojzij Gorjup iz Krampelj, Alojzij Mihelčič iz Topola, Anton Žurga iz Benet in Rudolf Lenarčič iz Nove vasi. Bili so nadebudni mladeniči, za katerimi žaluje vsa župnija. Rudolf Lenarčič, 29 let star, je bil ranjen 17. junija pri Piavi, ko je ranjenca obvezoval; prepeljali so ga v Gradec, kjer je umrl v silnih mukah dne 29. junija. Graški Slovenci so njegovo truplo obsuli s cvetjem; njegov pogreb je bil lep. Bil je imejitelj bronaste in srebrne svetinje, Karlovega četnega in zaslužnega križca. Lenarčičeva družina je ž njim izgubila že drugega sina. Ravnotako tudi pri Žurgatu. Drugi trije počivajo v daljnih tirolskih gorah. Le kako junaki padajo! — 15. julija je šla M. Zakrajšek iz Gor. Ravnika nabirat lipovega cvetja. Pri tem pa je tako nesrečno padla, da je na mestu bila mrtva. Moža zapušča v Ameriki. — Pri zadnji občinski seji so vzeli okrožnico deželnega odbora zaradi Trumbića na znanje, jo potrdili z dodatkom v smislu majniške deklaracije. Organizacija S. L. S. vrlo dobro napreduje, k temu zelo pripomore agitacija liberalne stranke. Naj naštejem samo par agitacijskih »rožic« naše nasprotne stranke: Za eno krono se bo dobilo vse! Le pomislite, če bo kdo bolan, ga bodo zastonj zdravili; gnojila bo toliko, da ne bodo vedeli kam ž njim. Za to krono bo kmet imel zavarovano posest ali raj; sploh za eno strankarsko krono bodo dobili vse, celo Jugoslavijo bodo ž njo sezidali! Razume se, da te »rožice«, ker niso »blagodehteče«, naši vrli ljudje prav hvaležno odklanjajo in se trumoma zapisujejo v S. L. S. — Naši dve Marijini družbi sta imeli 23. junija prav lepo slavnostno akademijo na čast sv. Alojziju. Mladeniška Marijina družba si bo omislila novo zastavo, ki bo vse dobre mladeniče zbirala in vodila po lepih mladinskih potih. — Društvena knjižnica je dobila nekaj novih knjig, stare smo dali prevezati, tako da izgleda knjižnica kakor da bi bila nova. Tudi število članov in članic narašča. Naše društvo je zares kulturno središče ne le za mladino, ampak za celo župnijo s svojo knjižnico, s predavanji in z igrami. Zadnje čase smo si zamislili »Slovensko Stražo«, katera naj bi bila nekak odsek našega društva. Ker ima »Slovenska Straža« lep, vzvišen namen: narodu dati šole in mladino obvarovati pred nemškim vplivom, zato je upravičeno upanje, da se jih bo dokaj vpisalo vanjo. — Slana, katera je o kresu pri nas gospodarila, nam je vzela fižol in precej ajde. Koruza in krompir se počasi obraščata. — Naši občini so »nabili« 10.000 kvintalov sena. Človek se mora za glavo prijeti, če le malo pomisli, kako slaba letina je za seno letos zaradi lanske suše. Ponekod je trava zelo majhna in silno redka, in nič čudnega ni, ker smo imeli lani sušo od bele nedelje pa tja do 3. julija in le božji dobroti se moramo zahvaliti, da nam je lani sploh kaj zrastlo. In zato vprašamo, kje dobiti toliko sena? Deseti del napovedane rekvizicije bodo ljudje komaj dali in še to z največjo težavo, ker kakor rečeno, ni zadosti trave in ker nam vreme silno nagaja, vsaj imamo skoro vsak dan dež. Dež in moča — prazna koča.

Dobrepolje. Moko, ki jo je na velikonočni ponedeljek zaplenil kočevski komisar do 1400 kg občanom iz Kompolj in Strug, smo dobili nazaj. Glavno zasluga za to ima poslanec Škulj, za kar smo mu hvaležni.

Kočevski okraj. Kar tiče razdeljevanja usnja je določeno sledeče: Ustanovljena je Razdeljevalnica za usnje, ki prodaja usnje trgovcem in strojarjem v ta namen, da ga le-ti prodajajo upravičenim čevljarskim mojstrom. Naše glavarstvo je tako-le razdeljeno: V Ribnici prodajata trgovca Filip Peterlin in F. Češarek, in sicer določenim čevljarskim mojstrom iz občin Ribnica, Dane, Jurje, Jurjevca, Struge, Vel. Poljane, Dolenjavas. V Sodražici prodaja trgovina Lovrenčič čevljarjem iz občin Sodražica, Gora, Loškipotok. V Vel. Laščah prodaja trgovina Hartman čevljarjem iz občin Velike Lašče, Rob, Lužarje, Sv. Gregor, Turjak. Dobrepolje: Kmetijsko društvo prodaja čevljarjem za občine Viden, Kompolje, Podgora. Naštete trgovine prodajajo upravičenim čevljarskim mojstrom proti potrdilu. Da vsak upravičeni čevljar usnje dobiva in delitev nadzoruje trgovska in obrtna zbornica, razdeljevalnica. Koliko, kakšnega in po kateri ceni trgovine usnje čevljarjem oddajajo, to nadzoruje imenovana razdeljevalnica. Kako pa čevljarji oskrbujejo ljudi z obuvalom in po kaki ceni, to nadzorovati pa ima pravico in dolžnost Deželna preskrbovalnica za obleko, oziroma okrajno glavarstvo glasom §§ 3., 6. in 10. ministrske odredbe z dne 17. decembra 1917, drž. zak. št. 482 in §§ 17., 24., 26. in 27. ministrske odredbe z dne 21. oktobra 1917, št. 383. Odredba z dne 20. avgusta 1917 govori tudi o cenah. Toliko za danes! — Ste že videli kakega gospoda iz Kočevja ali Ljubljane, ki bi preiskoval, če kaj dobi kak kmet ali delavec čevljev in če jih dobi? Kakšna je cena? Ljudstvo se vprašuje: kje pa je usnje, ki je za nas določeno, kje so čevljarji, ki bi delali po gotovi ceni? Š.

Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje:

Ljudska posojilnica

Ljubljana

Miklošičeva cesta štev. 6

(tik za frančiškansko cerkvijo)

sprejema hranilne vloge, in jih obrestuje po 4 1/4% brez kakega odbitka.

Uradne ure od 8. zjutraj do 1. popoldne.

Glej inserat!

Vojaška pisma.

Čez Drino.

Piše Stanko Bor.

Na levem bregu Drine smo ležali na koruznem polju in krčevito pritiskali glave k zemlji. Nizko nad našimi glavami so žvižgale svinčenke, se zapikavale v zemljo med nami, pred nami, za nami; tuintam je kdo bolestno kriknil in naznanil, da je ranjen; glave se ni upal dvigniti, ker se je bal, da dobi še v glavo eno; granate in šrapneli so zateglo piskali po zraku, včasih se je vsulo na nas krogelj iz šrapnela, ko da pada toča, pogosto se je naenkrat odprla pred nami, med nami, za nami zemlja in planila v zrak, pomešana z granatnimi drobci, s capami vojaških oblek, s krvjo. Molčali smo. Le zdajinzdaj sem slišal klicati ime Marijino, zdajinzdaj je kdo poslal klic k nebu za srečno zadnjo uro, moj sosed na levi je neprestano, zdaj polglasno, zdaj tiše, da je samo zmigaval z ustnicami, molil k svojemu patronu.

Nisem se mogel ubraniti trpkega razmišljevanja, zakaj nas ženejo ravno sedaj pri belem dnevu — četrto uro popoldne — čez Drino. Predvčerajšnjim so nam rekli, da pojdemo včeraj zvečer, včeraj zvečer še ni bilo čolnov, tudi vso noč jih ni bilo, tudi ves današnji predpoldan jih ni bilo. Kaj ne bi mogli še počakati do večera? Par ur samo — in koliko krvi, koliko življenj bi prihranili! Ko na dlani nas imajo z one strani Drine pred seboj, niti dobro meriti jim ni treba, pa so lahko sigurni, da zadene vsak strel. Pa tu je že še, ali kaj, ko sedemo v čolne, ko nas ne bo več vsaj kolikor toliko zakrivala koruza, ko bomo stisnjeni na kupu in . . . in . . . in . . .

Bog razumi načrte generalnega štaba, tebi ni druge izbire, ko da se pripraviš na smrt.

»Pripravite se!« je poltiho zaklical stotnik.

»Pripravite se!« so ponovili poročnik, oba praporščaka in kadet.

». . . za smrt!« mi je hotelo siloma planiti v jezik, pa sem pogoltnil besedici.

»Deset korakov — naprej!« je zaklical stotnik in planil pokonci.

»Deset korakov naprej!« je zaklicalo več glasov.

Planili smo pokonci in se zagnali naprej. Na gibanju koruze so lahko opazili z one strani, kaj delamo, in so podvojili ogenj.

»Doli!« je poveljeval stotnik po šestih, sedmih korakih.

In z viška smo se zagnali na zemljo in obležali težko dihaje.

In vdrugič in vtretjič in petič in desetič smo ponovili isto, preden smo premerili nivo po širokem in zagledali Drino pred seboj. Oj,

kako so pljuskale svinčenke po njej, kako so poskakovali stebrički vode iz nje na mestih, kjer se je dotaknil svinec gladine! Kako je čvrčala voda, ko so se vsule krogle iz šrapnelov v njo! Kake stebre vode so dvigale granate! Glej pionirje v čolnih! Glej, kako se stiskajo tisti, ki jih ravno prevažajo, gledajo v nebo in so brez moči! Glej, kako se bojujejo tisti, ki so že na oni strani, in padajo! Glej prevrnjen, prestreljen čoln! Glej trupla v vodi! Glej, kako plove krvav curek po vodi, glej drugi curek, glej širok val vode krvave...

Čolni so ravno odrinili od nas, morali smo čakati. Zaprl sem oči, da ne vidim, kako izginejo v valovih tisti, ki jih ravno prevažajo.

»Ko bi se vsaj mogel še enkrat najesti, preden umrem!« je naenkrat in brez zveze rekel nekdo.

In pozabil sem, da je skrajno nevarno dvigniti glavo, pozabil, da nočem gledati pogina tistih, ki so na vodi in si predstavljati, kaj bo z nami, pozabil sem na slovo od belega sveta, pozabil na vse na svetu, le ta misel me je zainteresirala: kdo more v teh trenutkih tako govoriti, in kako more v teh trenutkih tako govoriti?! Kaj ne vidi, kaj ga čaka? Pa misli na svoj glad! — In dvignil sem glavo, odprl oči in se ozrl po rojni vrsti, da vidim, kdo je rekel te besede. Nisem ga mogel razbrati, mirno in nepremično smo ležali vsi in pritiskali glave na zemljo. Tedaj mi je zabrnela svinčenka tako tik desnega ušesa, da sem pozabil, kaj hočem, in zaril glavo v zemljo.

»Boš sit, ce nisi od predvčerajšnjem ničesar pojedel!« je rekel drugi glas.

»Saj pravim, če bi te vsaj sitega odnesla Drina!« je ponovil prvi.

»Kaj odnesla Drina, le poglej, da ne odnese vseh!«

»Vojaki, tam, tam na oni strani je vsega dosti! Vsega, vsega!« sem naenkrat začul stotnikov glas. Tam dobimo mesa, kruha, sira, sadja, medu, slivovke — vsega, vsega v izobilju! Poglejte vas na pobočju hriba! Naša naloga je, da vzamemo to vas v naskoku. In ko jo vzamemo... Od desnega krila deset mož in podčastnik v čoln! Naprej! V vasi je vsega v izobilju!«

V prvi čoln, ki se je vrnil z onega brega, je naglo poskakalo enajst mož.

»Če le še ni bil nihče naših v vasi! Če pridemo na prazno?« je rekel nekdo tako, da ga je moral stotnik čuti.

»Ni bil! Vas je naša! Drugih deset mož s podčastnikom v čoln! V vasi vam kupim vsega, vsega!«

»Če si mi sami ne preskrbimo...« je zašepetal moj levi sosed, da sem se začudil, kako da več ne moli, ne moli sedaj, ko pride najnevarnejše.

»Tretjih deset mož s podčastnikom!«

»Če res ni bil nihče naših v vasi, se izplača!« je rekel nekdo.

Mislil sem na vas, razmišljal ta razgovor o jedi in pozabljal, kaj me čaka.

»Četrtih deset mož z gospodom kadetom!«

»Meni vse nekaj pravi, da pridemo mi prvi!«

»Tudi jaz imam občutek, da ni bilo še nikogar v njej.«

»Petih deset mož in podčastnik!«

»Vas je videti bogata!«

»Same zidane hiše!«

»Stotnik bo že vedel!«

»Šestih deset mož in podčastnik!«

»Pojdimo! Bog in sveta Mati božja nam pomagajta!«

»Sedmih deset mož in podčastnik! Vidite tredo ovac za vasjo? Vsakemu roju kupim po pitano ovco! Naprej! Glejte, kaj nas čaka! Osmih deset mož!«

Ozrl sem se na vodo, videl rdeč curek in zatisnil oči.

»Devetih deset mož...«

Planil sem proti reki, se ujel za vrbovo vejo, da nisem padel v vodo, zajel v levi čevelj vode, z desnim stopil v čoln in počenil v njem.

»Bog daj, da pridemo srečno...«

»Janjca vsakemu roju...«

»Vsega dosti...«

»Vas...«

Kakor v groznih sanjah so mi doneli klici na uho, vsevprek doneli in se mešali; voda je brizgala od vseh strani v čoln, voda je vrela, po njej je čvrčalo, pljuskalo, stokalo; nekdo je v čolnu bolestno jeknil; hip pozneje je udarilo blizu nas, da smo oglušili, val vode je planil v čoln in nas premočil do kože; trenutek pozneje se je čoln sumljivo nagnil na levo — nekdo je padel v vodo — potem smo zopet zadobili ravnotežje; silneje je čvrčala voda, bolj je pljuskala, bolj je stokala v njej; truplo, ki ga je vlekla voda s seboj, je udarilo ob čoln; skozi krvavi val smo pluli...

Večnost se mi je zdela, preden je butil čoln ob breg.

Poskakali smo na breg in se razporedili v rojno črto.

»Dvesto korakov bo do vasi!«

»Stopetdeset, in ne enega več!«

»Dvesto!«

»Stopetdeset!«

»Ali sta! Da se vama ljubi! Glavna stvar, da smo enkrat v njej.«

»Zato tem boljše, če jih je samo stopetdeset!«

Pogledal sem jih, ni enemu nisem bral na obrazu sledu o prestanih strašnih trenutkih na vodi, pogledi vseh so ko zamaknjeni strmeli na vas in se že radovali hipa, ko planejo v hiše in odkrijejo skrite zaloge.

In že je bil stotnik med nami.

»Naprej, v vas!«

Zagnali smo se naprej, skakali od grma do grma, od kamena do kamena, od drevesa do drevesa. Silovito je žvižgalo mimo ušes, več ko na vodi jih je omahnilo, ali nevzdržno so napredovali, ne glede na izgube bi napredovali vse do vasi, da ni stotnik zapovedal: »Na tla! Streljati!«

Par pušk je počilo, nikomur se ni prav ljubilo, videl sem jih mnogo, ki se niso vrgli na tla in obležali, ampak so plazili po vseh štirih naprej. Pritajen ogenj jim je gorel v očeh, strast po zalogah v vasi jim je kričala z obrazov, ni jim dalo miru, da bi ostali na mestu — vas pa pred nosom... Rojna vrsta je bila zverižena, kdor je obstal na mestu, ni mogel streljati, ker bi lahko zadel tiste, ki so se plazili naprej. Stotnik je vpil, poveljeval, grozil, se jezil, ali zdelo se je, da ga tisti, ki se plazijo naprej, ne čujejo.

Naenkrat sem videl, da je planil eden z grmičevja kakih dvajset korakov pred prvo hišo in stekel proti njej.

»Znorel je! Pade, prav gotovo pade...« sem rekel polglasno.

Pa ni padel, izginil je v hišo.

Vsi so se začeli plaziti v višino tistega grmičevja. Polovica stotnije, ki je prodirala na tej strani hiše, se je zbrala v tisti višini, pogledi vseh so napeto viseli na vratih, za katerimi je izginil prvi, ki prinese veselo ali žalostno novico. In ker ga ni bilo dolgo, dolgo na spregled, so se pripravljali najnestrpnejši — ali najgladnejši — da skočijo vkljub najljutejšemu ognju do hiše in se sami prepričajo, kako je.

Slednjič... slednjič se je pojavil na pragu, zmagoslaven izraz na obrazu, v eni roki je vihtel čutaro rakije, v drugi meh koruzne moke, v ustih je imel kos belega, strnjenega sira.

»Vsega, vsega dosti... Prvi smo...« je zavpil proti nam, da mu je padel sir iz ust. In v dokaz, da je res vsega v izobilju, ga niti pobral ni, ampak nastavil čutaro na usta.

»Hvala Bogu!« se je izvilo iz par napetih prs.

In stotniku ni bilo treba dvakrat poveljevati naskoka na vas. Ni še dobro izgovoril, ko so se pognali naprej in zasedli prve hiše. Potem pa je naskok zastal. Niti polovice stotnije ni bilo več v rojni vrsti. Porazgubili so se po hišah. In preden so jih zgnali v rojno vrsto, je legel mrak na zemljo, in smo ostali, kjer smo bili.

Izobrazbi.

O le naprej, o le naprej! Dokler bo še pjancev kej...

Prebiram stare številke »Zlate dobe«. Saj jo menda poznate. List mesečnik je za treznost, dobrodelnost, ljudsko zdravje in sorodne panoge. Lepe stvari so v njej tu in tam. Zlasti me je vzveselila sledeča novica, ki jo je prinesla v prvi številki letošnjega letnika, rekoč: **»V nobenem narodu ni protialkoholna ideja tako živa in razvita kakor med Slovenci.** Tako se je izrazil neki nemški vojaški zdravnik nekemu slovenskemu vojnemu kuratu, ki nam je to povedal. Dotični zdravnik je imel opraviti z vojaki različnih narodnosti, pa je to opazil.«

Zares tolažljiva in razveseljiva mora biti ta izjava za nas zlasti zato, ker nam priča, da delo za streznenje našega ljudstva ni zastonj. Le poglejmo nekoliko, kakšna poročila so izhajala o nas Slovencih pred nekaterimi leti in deloma še vedno izhajajo!

Leta 1907. je v državnem zboru zaklical vsenemški poslanec Stein našemu dr. Korošcu: »Glejte vaše kmete, kako se radi moré!« In dr. Korošec mu ni mogel drugega odgovoriti kakor: »Tega so krive neštete šnopsarije, katerih pa nismo napravili mi sami.« — Nekako ob istem času je vprašal neki duhovnik naše škofije, kako se obnašajo slovenski delavci v galiških Tatrah in za odgovor je dobil: »Pjut in bjut sja« — »Pijejo in bijejo se.« — Leta 1910. so izdali naš Prevzvišeni nadpastir knjigo: »Mladeničem« in v tej knjigi pišejo na strani 189. sledeče: »Povem, da najvišji častniki imajo slovenske mladeniče nekako najbolj radi, ker so pridni, pokorni, vztrajni in verni; le eno jih boli, to, da preveč pijejo, pa se večkrat opijanijo in se morajo kaznovati. Mladeniči! jaz vas branim in zatrjujem, da boste sedanji mladeniči s svojim ... veselim, popolnoma treznim in čistim življenjem madeže nesrečnih poprejšnjih mladeničev popolnoma izbrisali...« — Leta 1907. je izšla med nami knjižica: Sveta vojska. V njej berem sledeče presenetljive številke: Leta 1905. je bilo zadacanega: žganja 5,500.000 litrov, piva 13,111.000 litrov, vina pa 15,200.000 litrov. — Koliko pa se spije nezadacanega. — Na vsakega človeka v deželi pride na leto samo zadacanega žganja 11 litrov, piva 26 litrov, vina pa 30 litrov. — Izdamo pa za žganje najmanj 10,000.000 K; za pivo 5,200.000 K; za vino vsaj 18,000.000 K. Skupaj: triintrideset milijonov kron. Kakšna razlika med letom 1905. in letom 1918. — Leta 1910. je pisala »Občinska Uprava«: Znano je, da se eno samo nedeljo zapije samo v goriški okolici 300.000 kron. — Tudi je znana izjava Nemca Roberta Milerja koncem leta 1915., da smo Slovenci izmed vseh južnih Slovanov vsled nezmernega uživanja opojnih pijač najmanj, pravzaprav nič prida. — Leta 1916. je pa izdal učeni Nemec dr. Hans Rost knjigo, v kateri dokazuje, da so nemški katoličani v vsakem oziru bolj napredni kot protestantje. Le glede pobojev nadkriljujejo daleko katoličani protestante in to posebno v takih krajih, kjer so poljski, italijanski, hrvaški in vmes tudi slovenski priseljeni delavci. Le-ti so namreč vsled pomanjkanja dušnopastirskega nadzorstva in pa vsled velike nagnjenosti do nezmernega pitja veliko pripomogli do pobojev med katoliškimi Nemci. — Pred kratkim je pa izdal naš slovenski zdravnik dr. Zalokar knjižico: O ljudskem zdravju. In v tej knjižici piše, da silno gospodari med Slovenci jetika in nekateri mislijo, da je vzrok tolike umrljivosti na jetiki ravno alkoholizem.

* * *

Kajne, kakšna razlika med izjavo onega nemškega zdravnika, ki smo jo navedli v začetku, pa med temi zadnjimi. Hvala Bogu, da je vojaškega zdravnika najmlajša in za nas bolj merodajna. Le nekaj moramo gledati, namreč to, da se res vredne izkažemo te pohvale, posebno tisti, ki nismo pri vojakih. Kajti vojaški zdravnik je imel opraviti sicer s cvetom slovenskega ljudstva, s fanti in možmi, vendar so pa ti le en del slovenskega ljudstva. In tem bolj moramo gledati, da se vredne izkažemo te pohvale, ker se zopet sliši, da smo letošnje leto

začeli iznova preveč piti. Pijejo moški, ki delajo dobre kupčije, zatrjuje večkrat naš prvobojevnik za treznostno gibanje med nami g. duh. svetnik Kalan, pijejo ženske, ki vlečejo mastne podpore, pijejo mladeniči, ki se hočejo, ker ni starejših doma, postaviti zlasti s pijačo. Pijejo trgovci in uradniki in obrtniki po mestih, pije kmečko ljudstvo po zidanicah, gostilnah in privatnih hišah. Pijejo iz obupa in žalosti, pijejo pri prihodu na dopust in odhodu k vojakom. In kako velike vsote dajejo nekateri za pijačo. Saj jim ni nič, če zapijejo 20 ali 30 kron.

Tako ne sme iti. Kaj bodo rekli naši vojaki, ki skrbijo v tujini s svojim lepim zgledom za dobro slovensko ime, če ga pa mi, ki smo v zaledju, v isti meri blatimo? Kaj bodo rekli tujci, če bi nam iznova zagrozila nevarnost, da nas požre alkohol ravno sedaj, ko zahtevamo lastno državo. Torej ljudstvo, pred vsem pa inteligenca bodi pametna! Navajaj narod z lepim zgledom na pot poštenosti! Naročimo »Zlato dobo«. Budimo zanimanje za treznostno gibanje! Poživimo v vsaki fari »Sveto vojsko«.

Stoletnice in druge obletnice.

Nabral V. S.

(Dalje.)

Franc Malavašič

je bil rojen v Ljubljani 18. avgusta 1818. Osmo šolo je dovršil l. 1839. Ker ni imel podpore, je odšel šele l. 1841. v Gradec učit se pravoslovja, pa se je že leta 1843 povrnil v Ljubljano, kjer je pomagal Bleiweisu urejevati »Novice«, ki so začele tedaj izhajati. Ostal jim je zvest sotrudnik do svoje smrti. Na ljubljanski kirurgični šoli je postal ranocelnik in je za Metelkom prevajal vladne ukaze in zakone za vojvodino Kranjsko. Umrl je dne 28. j[illegible] 1863.

Malavašič je v mladosti mnogo obetal. To spričujejo njegova lepa pisma, ki jih je že kot sedmošolec pisal l. 1838. Stanku Vrazu. Boj za obstanek pa mu je oslabil dušne sile. Vendar pa je delal na vseh poljih slovenskega slovstva, čeprav ni dosegel nikjer visoke stopnje. Pesnikoval je od dijaških let dalje. Ocenjeval je slovenske slovstvene izdelke, med njimi tudi Prešernove pesmi. L. 1849. je izdajal list »Pravi Slovenec«. Bil je med prvimi slovenskimi dramatičnimi pisatelji. Leta 1848. je spisal dva igrokaza: »Nekdaj in zdaj« in »Edinost«; prevel je l. 1840. Kotzebuejevo igro »Brandschatzung«; po njegovi smrti je izšel njegov prevod Raupachove tragedije: »Mlinar in njegova hči« (1867). Prevajal je tudi povesti po Krištofu Schmidu, l. 1840.: Jozafat, l. 1841.: Genovefo, 1842.: Timoteja in Filomeno, l. 1848. Zschokkejevo povest »Zlata vas«, l. 1853. »Stric Tomova koča« (Harrieta Stowe-Beecher). L. 1845. je izdal povest iz domače zgodovine »Erazem iz Jame«.

Anton Žakelj — Rodoljub Ledinski

je umrl pred 50 leti. Rojen je bil v Ledinah pri Idriji 14. oktobra 1816. Po očetovi smrti je je z materjo preselil v župnijo Sv. Magdalene nad Idrijo. Gimnazijo je obiskoval v Ljubljani, v Karlovcu in v Novem mestu, modroslovje (7. in 8. šolo) in bogoslovje zopet v Ljubljani. L. 1842. je bil posvečen v mašnika in je služil za kaplana na raznih krajih slovenske domovine. Umrl je v 52. letu kot kaplan pri Sv. Duhu pri Krškem 26. aprila leta 1868.

Rodoljub Ledinski je imel zelo lepe zmožnosti; žal, da jih ni marljiveje vporabljal. Prvo svojo slovensko pesem je objavil leta 1841. z naslovom: »Slavulj in Rože«. L. 1844. je pričel peti v »Novicah«. Njegove pesmi so večinoma poučne, zato se je jih je več nahajalo po šolskih čitankah, n. pr. Pesem o setvi (1845), Enako naključje (1855), Človeški sled (Koledarček slovenski, 1856), Razna pota (1845), epično pesem »Vilkovo« je objavil v »Novicah« leta 1856. V nevezani besedi je spisal »Pobratimi« in »Kralj in možaka poštenjaka« prvo povest po pripovedi, ki jo je čul v Karlovcu, drugo po zbirki Palmblätter. V rokopisu je zapustil do 70 pesmic.

Miloš Obrenovič v Ljubljani.

Pred 70. leti je prišel knez Miloš Obrenovič v Ljubljano. Zakaj je prišel in kako se mu je tu godilo, pripoveduje Laib. Wochenblatt, 1888, št. 402. Kneza Miloša so l. 1839. pregnali iz Srbije. Živel je večinoma na Dunaju. Ko so l. 1848. ondi nastali nemiri, se je hotel umakniti v Prago. Ko pa je čul, da so tudi tam vzbuknili nemiri, je potoval preko Zagreba, Reke, Trsta v Inomost, kamor je odrinil tudi cesar Ferdinand. V Zagrebu je imel neprilike radi Ljudevita Gaja, s katerim sta se sprla, ker je knez Gaju odpovedal nadaljno podporo. V Zagrebu so imeli kneza pod nadzorstvom. Ban Jelačič mu je svetoval, naj urno odpotuje v Inomost. Soboto pred binkoštmi 10. junija je dospel v Ljubljano. Spremljal ga je graničarski stotnik, ki ga mu je ban dal za spremstvo; dalje neki srbski slikar, ki je bil sicer v službi knezovega sina, sedaj je bil knezu za tolmača; naposled blagajnik in sluga. Nastanil se je v hotelu »Zum österreichischen Hof«. Trgovec Jožef Karinger se je še tisti dan seznanil s stotnikom v svoji trgovini. Izvedel je, da ostane knez več dni v Ljubljani. Ker je bil Karinger častnik narodne straže, je hotel to ugodno priliko porabiti; zato je sklenil kneza povabiti na veselico v Kolizeju, ki jo je nameravala prirediti binkoštni ponedeljek narodna straža (garda) na korist svoji godbi. O tem namenu se je dogovoril s stotnikom. Tisti večer je bil mirozov narodne straže. Godci so se ustavili tudi pred hotelom in so kneza počastili z nekaterimi komadi. Ljudstvo je kneza pozdravilo s klic: Živio! Kneza je počeščenje razveselilo in je daroval godbi 50 gold. Drugo jutro je prišel Karinger kneza vabit na veselico. Stotnik je dejal, da knez ne sprejema obiskov, češ, da je bolehen. Karinger se ni dal oplašiti. Šel je h knezu in ga povabil na veselico. Kneza je vabilo vidno razveselilo. Obenem je Karingerja naprosil, naj mu razkaže ljubljansko okolico. Pri tej priliki je daroval godbenemu zakladu 50 cekinov in študentovski legiji 100 gold. Tolmač je Karingerju razodel, da kličejo kneza v Zagreb nazaj. Knez ni hotel tega poziva poslušati, zato je stotnik v Zagreb sporočil, naj ga odpokličejo. Binkoštno nedeljo popoldne sta se knez in Karinger odpeljala na Fužine, kjer sta bila v graščini gosta Fidelisa Trpinca. V parku so večerjali in si napivali. Na povratku sta šla po Florijanskih ulicah na Grad, kjer se je knez radoval lepega razgleda. Potoma ga je Karinger opozoril na »Malo šolo« tik Sv. Florijana; knez ji je takoj daroval 20 cekinov.

Binkoštni ponedeljek sta obiskala generala, ki je bil s knezom znan iz Carigrada. Povedal je general knezu, da lahko brez ovir dalje potuje. Potem sta šla h guvernerju, kjer je bil razgovor le o nemirih v Italiji. Popoldne se je knez udeležil veselice v Kolizeju, kjer je bival v družbi Karingerjeve rodbine; potem sta šla s Karingerjem v Tivoli in na Rožnik. Torek je knez doma ostal, češ, da je bolehen. Sredo sta se odpeljala v Zalog in Vevče. V Zalogu sta si ogledala pristanišče ladij. Pozno na večer je knez poklical Karingerja k sebi in mu za slovo podaril naprsno iglo in svojo sliko. Četrtek je odpotoval. Pozneje je knez poslal Karingerju še en portret, bržkone delo prof. Engertha. Karingerjev sin Anton je napravil čedno kopijo tega portreta in jo pritrdil ob steni očetove trgovine na Mestnem trgu št. 8, z napisom »Zum Fürsten Milosch«. Slika je ostala na tem mestu 40 let. Jeseni l. 1848. je knez poslal Karingerju iz Draždan še listino, kjer dovoli kopijo in izvesek ter priznava prijazni sprejem pri Karingerju. Na listini je pečat s tremi križi. Knez namreč ni znal pisati. Preden je postal junaški voditelj svojega srbskega naroda v boju zoper Turka, je bil sin ubožnega delavca in hlapec pri svojem polbratu.

(Dalje.)

Gospodarski del.

ALI NAJ SE PRAVDAMO?

Dr. M. L.

(Črtica k zakonu z dne 7. julija 1896, št. 140 l. d. z. o nujnih potih.)

Da moremo pravilno in s čim manjšimi stroški obdelovati zemljo, moramo imeti do naših parcel, zlasti njiv in travnikov primerno pot, kajti kam bi prišli, če bi morali nositi gnoj na njive in potem zopet pridelke, seno itd. spravljati na glavi ali na hrbtih domov? Takoj gospodarstvo bi se ne splačalo in v mnogih slučajih bi morali pustiti polje zajaloviti, kar bi seveda pomenilo škodo in nazadovanje. Tej potrebi po takih potih hoče ravno odpomoči gornji zakon z dne 7. julija 1896, št. 140 l. d. z.

Ta zakon je star torej že skoro 22 let, zdi se pa, da je med ljudstvom še malo ali vsaj premalo znan, zakaj ni dvoma, da bi se nesrečno pravdanje za poti vsaj močno omejilo, ali pa bi celo popolnoma prenehalo, če bi prizadeta stranka mesto tožbe zahtevala, naj ji sodnik odkaže potrebno pot v smislu gornjega zakona.

Prijatelji ljudstva so torej dolžni, da skrbijo za potreben pouk in da s prijateljskimi navodili poravnavajo nastale spore in še bolje, da preprečijo in onemogočijo prepire in tožbe, ki bi imele nastati.

Vsaka parcela namreč, ki potrebuje pot, jo mora tudi dobiti (§ 1.). In za to ni treba prave tožbe (§ 16., zadnji odstavek), ni potreba dovoljenja nasprotnikovega, stvar se reši v takozvanem izvenspornem postopanju (§ 9.). Stranka pride na uradni dan pred okrajnega sodnika in predlaga, naj sodišče odloči potrebno pot; vse drugo je stvar sodnije; sodnik bode določil razpravo navadno (§ 12.) na licu mesta, zaslišal bode dva zaprisežena (§ 14.) in seveda tudi tiste gospodarje, po parcelah katerih ima iti potrebna pot, obvestil bode o naroku okrajno glavarstvo (§ 11.) in bo potem po svojem najboljšem preudarku (§ 15.) odmeril in določil pot, kakor je pač najbolj primerno za predlagatelja in najmanj kvarljivo za parcele, po katerih ima iti nova pot (§ 4.). Ta pot se ima natančno zarisati in potem vknjižiti (§ 17.); če ne bi bilo drugače mogoče, naj zariše dovoljeno pot evidenčni geometer uradoma, da ni stroškov; zato bode sodnik v dvomu prijavil stvar razvidnosti zemljiškega katastra.

Rekli smo, da mora dobiti vsaka parcela potrebno pot; to je pravilo, vendar je nekaj izjem: tako bi sodnik poti ne smel prisoditi, če bi ugovarjala politična oblast (§§ 94.), tudi bi taka pot ne smela voditi skozi poslopja, zaprta dvorišča ali ograjene vrtove pri hišah (§ 4.) in končno bi predlagatelj poti ne dobil, če bi imel on od poti manj koristi kot njegov nasprotnik, ali če bi potem vsled poti obremenjene parcele sploh ne bilo več mogoče pravilno obdelovati ali rabiti (§ 4.); toda to so izjeme, ki redkokdaj nastopijo, na splošno se more mirno trditi, da dobi vsaka parcela potrebno pot; vendar bi pa ne bilo dovoljeno zahtevati, da se že obstoječa pot skrajša. (§ 2.)

Tako pridobljeno pot mora predlagatelj plačati, plačati mora tudi vse stroške (§§ 5., 15., 25.); ta odškodninska vsota se mora v gotovih slučajih položiti na sodnijo (§ 22.), ali pa zemljeknjižno zavarovati (§ 17.); pri določitvi visokosti odškodnine se mora ozirati sodnik na mnenje izvedencev (§ 14.); ta odškodnina je tem večja, čim obsežnejšo služnostno pravico ima dobiti poti potrebno zemljišče; odškodnina je manjša, če je dana samo pravica peš-hoje, večja pa, če naj gospodujoča parcela vozi po služečih parcelah (§ 3); odškodnina je manjša, če dobi predlagatelj samo pravico hoditi, goniti živino, voziti, in zopet večja, če dobi v last tudi tla, po katerih ima iti nujna pot (§ 7.); ravno tako odškodnina ne bode velika, če se nova pot spelje v kako obstoječo zasebno pot (§ 6.).

Stranka, ki bi s sodnikovo odločitvijo ne bila zadovoljna, ima pravico rekurza, ki ga mora vložiti v 14 dneh (§ 16.).

Ko je bila enkrat nujna pot pravomočno odločena in prisojena, se sme ista le v

raznih slučajih povečati ali preložiti (§ 23.), vendar se sme taka dovoljena pot kasneje tudi prepovedati in preklicati, in sicer tedaj, če je postala pot nepotrebna (§ 24.), ali pa nemogoča radi tega, ker hoče gospodar na služeči parceli zidati ali jo isti tako preurediti, da ne bi bilo več mogoče izvrševati pravice poti (§ 24.); v tem slučaju je odločiti novo stajno pot. Seveda mora to vse določiti sodnik na predlog prizadete stranke; glede stroškov pa razsoditi tako, kakor je primerno in pravično z ozirom na korist, ki jo ima vsaka stranka od tega, ker je bila pot preklicana (§ 25.).

Če je bila v stvari zastopana tudi politična oblast, trpi stroške zastopstva oblast sama (§ 25.).

Nekateri mislijo, da ima vsaka njiva, vsak travnik, sploh vsaka parcela že po naravi svojo zasebno pot. Toda to ni res, vsaka pot mora biti na kakršenkoli način pridobljena, naj si bode že s pogodbo ali pa po priposestvovanju, s tem namreč, da to pravico izvršuješ mirno skozi 30 let. (§ 1478. o. d. z.)

Če pa poti še nisi pridobil, pojdi na sodnijo in zahtevaj potrebno pot proti odškodnini; naravno, da le tedaj, če se ne moreš s sosedom sam dogovoriti in poravnati, kar je seveda najbolje. Ravno tako bi bilo nepotrebno iskati sodnijske pomoči, dokler ti poti nihče ne brani, dokler tvoj sosed trpi in molči, ko hodiš in voziš po njegovi parceli; toda, če te pa enkrat ustavijo, če ti poti z lepa več ne dovolijo, tedaj pa dobro premisli, preden se pričneš pravdati; če nisi prav gotov, da imaš že pridobljeno pravico do poti ali da nisi pravice zgubil, ker na prepoved poti skozi tri leta nisi rabil (§ 1488. o. d. z.), pusti pravdo in zahtevaj, naj ti sodnik odloči potrebno pot, čeprav moraš nekaj plačati, toda skoro gotovo vedno manj kakor v pravdi, tudi če pravdo dobiš.

Pustimo torej pravdanje za poti in skrbimo, da take spore za naprej poravnavamo po gornjih navodilih ali sami med seboj, če ni drugače tudi s pritegnitvijo zaupnikov, posebno posredovalnih uradov, ali pa pokličimo na pomoč sodnika v izvenspornem postopanju. Tako ravnanje nam prinese blagoslova in dobička ne samo radi tega, ker pridobimo s tem na času in se obvarujemo denarne škode, ampak je to tudi eden najvažnejših pripomočkov, da se preprečijo sovraštva in razprtije med sosedi in da se naseli med nami zopet mir božji.

GOSPODARSKA OBVESTILA.

Naši poslanci za ljudstvo. Državni poslanci S. L. S. pripravljajo energične korake zaradi zadnjih rekvizicij, ki so silno obremenile deželo. Tako je na primer deželna vlada naložila samo radovljiškemu okraju 20.000 kvintalov sena in 900 kvintalov slame, to je 23 občinam, od katerih polovica niti toliko ne pridela, kolikor sama najnujneje potrebuje. Iste tožbe se slišijo iz drugih okrajev. Poslanci bodo nastopili zoper tako rekviriranje deloma samostojno, deloma v zvezi z drugimi kmetskimi poslanci. — Ravno tako bodo poslanci posredovali zaradi oprostitev. Mnogo takih mož je v vojni službi, ki bi morali biti oproščeni, vsled česar posestva očito propadajo. — Poslanci bodo dalje posredovali zaradi pomanjkanja usnja, ki ga je v skladiščih še mnogo, dasi je prebivalstvo boso, in zaradi pomanjkanja obleke ter rekvizicije lanu in lanenega semena. Vložila se bo interpelacija zaradi obupnega prehranjevalnega položaja kranjskega delavstva v nekaterih obratih in zaradi povišanja plač.

Nazadovanje pridelkov. Leta 1915. se je pridelalo v Avstriji 32 milijonov stotov žita (pšenice, rži in ječmena), leta 1917. samo še 23 milijonov stotov in od teh je država rekvirirala 7 milijonov stotov.

Stanje živine na Kranjskem pred vojsko in sedaj. Pred vojsko je bilo na Kranjskem 240.000 glav živine s povprečno težo 330 kg na glavo, sedaj je samo 180.000 glav s povprečno težo 220 kg na glavo. Pred vojsko je bilo 27.000 konj, sedaj samo še 14.000.

Zvišajte zavarovalnine proti ognju! Premičnine in nepremičnine imajo zdaj mnogo večjo vrednost kot pred vojno. Če jih ogenj uniči, sam je s prenizko odškodnino tako malo pomagano. Nevarnost ognja in požara je pa večja kot prej. Zlobnih rok je dovolj. Vsled pomanjkljivih popravil in pomanjkanja delavnih sil in vsled tega manjše opreznosti lahko kje nastane požar, ognjegascev manjka in gasilska oprava se ne izpopolnjuje vsled pomanjkanja vsakovrstnega materijala ter rokodelcev. Torej pozor vsaj pri zavarovanju!

Osmo avstrijsko vojno posojilo je doseglo, kolikor je doslej znano, čez pet in pol milijarde kron.

Agrarna zveza v državni zbornici. Poslanec Jarc je sklical vse nenemške poslance na ustanovitev agrarne (kmetske) zveze. Ustanovljena zveza je takoj imela sejo in sklenila dregati na visokih mestih zaradi oprostitve poljedelcev in poljedelskih delavcev.

Povišanje tovornih tarifov na državnih železnicah. Tarifni oddelek državnega železniškega sveta se je bavil v zadnji seji obširno z izdatnim zvišanjem tovornih tarifov, kakor ga zahteva vlada. Povišanje bo izpeljano v najkrajšem času.

Ogrska bo dala toliko živil kakor lani. Ogrski prehranjevalni minister princ Windischgrätz je izjavil, da se gibljejo pogajanja z Avstrijo, oziroma z Nemčijo za letošnje leto v istem okviru, kakor pogajanja za lansko leto. Ogrska je izjavila, da je pripravljena prepustiti Avstriji od svojih novih zalog kolikor more pogrešati. Nasprotno se je morala Avstrija obvezati, da bo prepustila Ogrski industrijsko blago. Ogrska je prevzela tudi v novem gospodarskem letu preskrbo armade s kruhom. Nasprotno se je Avstrija obvezala preskrbeti armado s krmili, krompirjem in zelenjavo.

Maksimalne cene za repo na Ogrskem so določene na 50 K 100 kg pri producentu, na 65 K pri veletrgovcu in na 80 vinarjev 1 kg za konzumenta.

Prepovedan promet z nahrbtniki na Štajerskem. C. kr. namestništvo v Gradcu je izdalo strogo naredbo proti prometu z nahrbtniki. Nakupovanje krompirja je do 27. julija sploh prepovedano, od 27. julija dalje pa samo proti posebnim izkaznicam. Te dni so na železniških postajah že zaplenili veliko živil in povzročili mnogo joka. Ljudje po mestih nimajo kaj jesti, sedaj pa jim pobirajo še tistih par krompirjev, ki so si jih izprosili pri prijateljih ali sorodnikih.

»Vzorno« gospodarstvo. V Bozen na Tirolsko se je pripeljal te dni vagon rumunske živine. Bili so krasni voli. Ko vagon odpro, so bile vse živali mrtve. Vsled lakote so živali druga drugo grizle, dokler niso vsled ran in gladu poginile. Seidler pa rajši Jugoslovane preganja.

Kritje bankovcev z zlatom. Razmerje med izdanimi bankovci in zlatom, ki leži v državnih bankah kot kritje, je v zadnjem času postalo jako značilno za gospodarsko stanje, oziroma za denarni promet posameznih držav. Po zadnjih poročilih je bilo stanje bankovcev in zlata ter razmerja med obema sledeče:

	milijonov kron		
	bankovcev	zlata	v odstot.
Nemčija	15.700	3200	20%
Francija	29.600	6000	20%
Anglija	1.400	1700	121%
Švica	700	500	71%
Avstro-Ogrska	23.000	300	1½%
Sev. Amerika	200	3000	1500%

V razmerju z bankovci, ki so v prometu, imajo največ zlata banke v Zedinjenih državah Severne Amerike, in sicer 1500 odstotkov, najmanj pa Avstrija, samo 1½ odstotka. Kako je mogoče, da zadostuje samo 200 milijonov bankovcev za oni velikanski promet, ki ga ima Severna Amerika? Tam se ne plačuje skoro nič z denarjem, ampak samo s čeki. Vozni listek na postaji, obleko v prodajalni, hišno najemnino itd., vse to plačajo Američani s čeki; samo za najmanjše izdatke rabijo denar, in sicer večinoma zlato; zato izhajajo s tako neznatno množino bankovcev.

Davek na vojne dobičke je bil predpisan leta 1917 za Kranjsko v znesku 2.7 mil. kron, to je približno 63 odstotkov vseh direktnih davkov, ki so se plačevali pred vojno. Ti so znašali okroglo 4.3 milj. kron. Seveda so bili tudi ti tekom vojne zvišani, tako da so dosegli pretečeno leto vsoto 7.5 milij. kron. Vendar ostane davek na vojne dobičke tudi v primeri s tem zneskom znatna postojanka kranjskih državnih financ.

Zdravstvo.

REVMATIZEM V MIŠIČEVJU.

(Dalje.)

4. Znaki — trganje.

Glavni in skoro edini znak revmatizma so bolečine v mišičevju. Bolniku se zdi, kakor bi mu nekaj trgalo in vrtalo po mesu. V milejših slučajih čuti bolnik bolečine le tedaj, če se giblje z obolelimi mišicami ali če nanje pritiska. V hujših slučajih pa neprestano nadlegujejo bolečine bolnika in se le še bolj shude, če bolnik rabi oboleli ud. Vsled bolečin je revmatizmu podvrženi del telesa tudi več ali manj okoren in težko gibljiv.

Zdravniki razlikujejo akutni in kronični revmatizem.

Akutni revmatizem je sicer hud, a traja le nekaj dni, morda tudi kak teden. Nastopi za enkratnim premrazenjem, dočim sledi večkratnemu premrazenju kronični revmatizem. Akutni revmatizem napade tudi samo tiste mišice, katere je obšel mraz. To so seveda vnanji deli telesa, ki so bolj izpostavljeni mrazu. Mišice, ki leže bolj v notranjosti telesa ali ki so močno zavite v gorko mast, le redkokdaj trpe na revmatizmu. Največkrat obišče revmatizem mišice v križu. Kot bi ustrelil, sprelete naenkrat silne bolečine ves križ, da se človek niti pripogniti ne sme. Radi tega imenujejo revmatizem v križu tudi čarostrel (Hexenschuß). Pogosto se naseli revmatizem tudi v plečih, odkoder se navadno razpase po vsej rami in po gornji lehti tja do komolca. Roka je v takih slučajih kakor ohromela.

Tudi mišice na vratu niso varne pred akutnim revmatizmom, posebno tilnik. Tedaj si bolnik niti ne upa glave obračati, če je prizadeta samo ena stran vratu, mora glavo držati postrani, ker vsak gibljaj v vratu povzroči nove bolečine.

Bolj redko obole po revmatizmu mišice po rebrih. A če obole, delajo bolniku dvojne bolečine, ker bolnik radi razbolelih mišic tudi težko diha.

Kronični revmatizem je pravzaprav zastarani revmatizem. Največkrat je samo posledica ponovnega akutnega revmatizma. Često se pa skoro neopaženo prikrade v človeka, če se človek večkrat po malem prehladi. Prva posebnost kroničnega revmatizma je, da se vleče tedne in tedne, mesece in mesece, da, največkrat skozi celo življenje. Bolezen v tem slučaju ni vedno enako huda. Včasih morda celo popolnoma preneha, a se takoj ponovi pri vsakem prehlajenju. Pred slabim vremenom se rada poslabša, po zimi pa kaj rada priveže revmatičnega bolnika celo na posteljo.

Bolečine pri kroničnem revmatizmu navadno niso tako hude kot pri akutnem, često ni druzega kot neki neprijetni občutek v udih. Imajo pa te bolečine to posebnost, da se po telesu spreletavajo semintje, dočim ostanejo pri akutnem revmatizmu omejene na gotov ud. Zdaj trga v križu, kmalu zopet v rami, a ni dolgo, pa se bolečine preselijo v nogo itd. Pri tem si ne smemo misliti, da se bolečina sprehaja iz enega dela v drugi del, ampak pri kroničnem revmatizmu je vse mišičevje po celem telesu revmatično. In vsak najmanjši povod zadostuje, da se v kakem delu vzbude bolečine. In kakor si človek navadno premrazi danes noge, jutri morda roke, tretjič hrbet itd., tako se tudi revmatične bolečine pojavljajo zdaj tu, zdaj tam, kakor bi se sprehajale semintja.

Razen bolečin v mišičevju revmatizem nima drugih čutnih znakov. Koža nad obolelimi mišicami ni nič bolj rdeča in nič bolj vroča kot navadno. Tudi ni otečena. Le obolele mišice se čutijo pod kožo nekoliko odebelele in napete.

Mrzlice navadno revmatizem ne pozna. Le v silno hudih slučajih se pojavi tudi mrzlica, ki pa traja le par dni.

5. Zdravilo — gorkota.

Kakor nam mraz prikliče revmatizem, tako ga gorkota zopet odžene. Zakaj in kako ga odžene, seveda tega še ne vemo. Vpliva pa gorkota zdravilno, če pregrejemo samo oboleli ud ali pa celo telo, posebno če je k revmatizmu pritisnila še mrzlica.

Da se popolnoma pregrejemo in prepotimo, je najbolj priprosto, da gremo v posteljo, se dobro zavijemo in se napijemo kateregakoli čaja, samo da je vroč. Kdor ima priliko, naj gre večkrat v kopel s soparo ali z vročim zrakom. Tudi je koristno za revmatika, če se večkrat zarije v vroč pesek.

Revmatičnim udom je treba še posebej skrbeti za gorkoto. Pomagamo na ta način, da devamo bolniku na oboleli ud gorke obkladke s poparjenimi rožami ali z vročo kašo, ki gorkoto dalj časa obdrži. Oboleli ud dobi več gorkote tudi na ta način, da mažemo in drgnemo kožo nad revmatičnimi mišicami z raznimi dražečimi mazili ali tekočinami. S tem namreč, da dražimo kožo, pride nehote več gorke krvi pod kožo in zaeno v mišice, ki so pod dotično kožo. Tako dobe z gorko krvjo obolele mišice več gorkote. Take dražeče stvari so razne vrste žganja, eter, mazila (žavbe), ki imajo v sebi salicil ali kafro itd.

Drugi pomoček za zdravljenje revmatizma je stiskanje in pregibanje revmatičnih mišic. Zdravniki delajo tako, da obolele mišice dalj ali manj časa v gotovih presledkih drgnejo ali trdo božajo z roko. Včasih jih tudi gnetejo in stiskajo. Imenuje se to ravnanje masaža ali masiranje. Masiranje pretrese vse mišice, posebno pa kri, ki povzroča v mišicah bolečine, tako da se polagoma začne kri zopet pravilno pretakati po žilicah v mišicah.

Kot nekako nadomestilo za masiranje priporočajo nekateri kako delo z onim udom telesa, ki ga muči revmatizem. Bolečine, ki jih povzroča revmatizem pri takem delu, je seveda treba premagati z ozirom na uspeh, ki nas čaka pri takem delu. Samoposebi umljivo se mora vršiti tako delo v pravih mejah. Pretiravanje bi bolezen le še bolj poslabšalo. Kogar muči torej revmatizem v nogah, naj bi večkrat hodil; kdor čuti bolečine v križu, naj bi kopal ali sekal drva; kdor ima revmatizem v rami, naj bi poskušal žagati drva ali vrteti kako kolo itd.

Končno je menda dobro zdravilo zoper revmatizem električni tok, ki ga spustimo skozi obolele mišice. Električni tok namreč podobno pretrese mišice in njihove krvne žilice kakor masiranje ali telesno delo. Vendar pa je električno zdravljenje predvsem stvar zdravnika. Naj še pripomnimo, da zdravnik trenotno polajša revmatične bolečine tudi s tem, da vbrizga pod kožo večjo ali manšo množino morfija.

Če se bolnik enkrat znebi revmatizma, nastane zanj vprašanje, kako se ga varovati, da se zopet ne ponovi. Odgovor je ob sklepu: razpravice pravzaprav lahek: čuvati se moramo namreč pred novim prehlajenjem, kakor je v naših močeh. Posebno moramo pri tem paziti na izdatno obleko. Vrh tega pa naj bi vsak še skrbel, da se kolikor mogoče trdi proti prehlajenju. V tem oziru je priporočljivo, da smo veliko na prostem pod milim nebom. Drugi svetujejo tudi mrzle kopeli. Vendar pa je to silno opasno in lahko ob najmanjši neprevidnosti več škoduje kot pa koristi.

Listek

Junakinja iz Štajra.

Povest. Prevaja * * *

(Dalje.)

Cesar, ki še stoji ob mizi, cesarico pod pazduho držeč, se zdrzne, ko zagleda gole meče in dolge puške.

Je-li to pomoč ali izdajstvo? Z roko, ki je bolna na protinu, otipava meč...

»Kompanija, stotnik in poročnik!« zapovedujoče vpije Hendel po dvorani. »Prostor, napravite red, da moreta Veličanstvi v svoje dvorane; tu so si nekateri segli v lase, kar se pa ne spodobi pred očmi Veličanstva.«

»Poročnik, častno odpelji častitega gospoda iz Garstena, ki je bil ogrožen zaradi izzivajočih besedi, pa tudi Bertolda Hendel, ki je žugal, pelji proč!«

Cesar se globoko oddahne, se nagne k cesarici ter ji zašepeče na uho: »Ne bojte se, ljubezniva. To so zvesti ljudje, Hendel je vrli mož.«

Stara vojaška korenina, stotnik Gifing, poveljuje: »V raztegnjenih vrstah naprej!« Vojaki korakajo v dvorano, v kateri je zevala široka gaz.

Tedaj stopi mestni lajtnant, zaničljivo se smeje, s povešenim mečem proti garstenskemu opatu, čigar obleka je vsa pohojena in razcefurana visela z njega kakor obleka mučenika, ki so ga iztrgali iz levovega žrela. »Duhovni gospod, prosim, da bi pod mojim varstvom zapustili grad! O, kako izgledate! Vojaki, pozor! spremite gospoda doli. Pojdite, gospod opat. Nič se Vam ne bo zgodilo.«

Opat stisne ustnici. Jezno pogleda mladega lajtnanta, ki ga pelje proti vratom. Ta naj ga odpelje! Pred očmi Veličanstva ga žene s sramoto iz gradu mladi sin glavnega štajerskega krivoverca! Kaka sramota zanj, ki je po časti tretji prelat v celi deželi. Satan zmaguje, angel se joka.

»Kje je Bertold?« vprašuje lajtnant, ki se je vrnil v dvorano. Pazno se ozira po dvorani, njegove oči iščejo okoli... »Gospod Bertold iz Piraha!« kliče rdečebradcu in se mu približa. Kljub funt težkim čevljem in dolgim močnim podvezam štajerskega mestnega vojaštva hodi moško in lahko kakor panter. — »Prosim, odstranite se!« Naslanja se na meč in se smeje. »Ali —!«

»Kaj, jaz?« Ali naj bi bil pustil, da podli menih zmerja Joahima z zmajem?«

»Bežite, bežite! Menih je tepec in vi ga ne boste posnemali. Saj ste vendar vzvišeni nad bazelsko smrtjo!«

»Kaj me briga ta bazelska smrt? Naj jo hudič vzame!« se krega rdečebradec. »Na trd štor spada trd klin. Ker tukaj ne morem, mu bom v Aihetu povedal resnico. Spremstva ne maram. Ostani tu s svojimi pihalniki, sam znam doli. Pa zdravi!«

Z divjimi pogledi je topotal veliki stari patricij doli. Mestni lajtnant pa je na stotnikovo povelje hitro stopil skozi dve vrsti krasno opravljenih vojakov k Veličanstvoma proti mizi, okoli katere je ležala po tleh zlata namizna oprava.

»Najmilostivejši gospod, čast mi je javiti Vašemu Veličanstvu, da so puntarji izgnani. Pot je prosta.«

»Hitro ste napravili red,« je rekel cesar, ki je z dopadajenjem motril krasno visoko postavo in fini obraz mladega lajtnanta. »Poveljevali ste bolje kakor kdo izmed mojih stotnikov.«

»Ni li tako, ljubezniva?« Cesarica je na lahno rožnato zardela, prikimala je ter stisnila velo roko svojega gospoda. Z velikimi očmi, v katerih so se še zrcalile solze strahu, zre hvaležno v mladega junaka.

Cesar je vprašal mladeniča, kako mu je ime.

»Joahim Henrik Hendel.«

»A tako!« reče cesar. »V bližji zvezi z gospodom Joahimom Hendel?«

»Njegov sin, Veličanstvo.«

»Kako pa, seveda. Njegov obraz, njegova rast, samo da je stari mogočen, mladi pa eleganten. Mož, ki ima komaj dvainštirideset let, ima že tacega sina... On, cesar, nima sina in gre že proti šestdeseterim...«

»Kdo je vaš stotnik?« vprašuje dalje cesar, kazoč na Gifinga. »Kaj vidim! Ni bil le-ta pred štiridesetimi leti v Ensu pri poklonstvu; zdi se mi, da je poveljeval jezdecem?«

»Da, najmilostivejši gospod, on, Andrej Gifing, je poveljeval mestnim jezdecem, oskrbnik Šebl pa grajskim, tekmovala sta za prvenstvo, pa naš stotnik se ni umaknil.«

»Takrat vas še ni bilo v štajerski kompaniji,« se smehlja cesar.

»Ne, Veličanstvo. Šele letos sem prišel h kompaniji.«

»Koliko ste stari?«

»V dvajseto grem.«

»Videl sem veliko moštva pri paradi pri mestnih vratih. Koliko kompanij vas je?«

»Tri, Veličanstvo. Mestna, štajerdorfska in ensdorfska.«

»Kdo je ljudi take krasno opremil. Te lepe muskete bi bile v čast cesarskemu strelskemu regimentu.«

»Moj oče, Veličanstvo, je letos vse moštvo na novo oborožil.«

»To je dobro pogodil.«

Cesar se hitro okrene proti cesarici: »Na novo oborožuje, ne da bi iskal na posodo!«

Najvišji gospod pelje počasi cesarico pod pazduho skozi dvorano ter opazuje z izkušenimi očmi vojskovodje strumno opravljene kompanije. Spredaj stopajo dvorniki, dvorni maršal, dvorni mojster, dvorni lovski mojster in drugo spremstvo. Za njimi stopata cesar in cesarica.

Cesarici se še šibijo kolena. Cesar pošlje grajskega grofa v dvorane, kjer je bilo nastanjeno cesaričino spremstvo, da pripelje dvorne dame.

»Pripeljite sebej tudi gospico Palfin!«

Cesarica išče z levo roko opore, kar brzo stopi k nji lajtnant; cesarica je položila svojo roko na njegovo ramo.

Cesar se posmeje: »Na eni strani celo rimsko cesarstvo in na drugi hiša Hendelnov. Glejte, moja cesarica ne izgubi ravnovesja.«

Stari Joahim Hendel je stal in čakal pri vratih. Z viteškim počeščenjem je stopil izmed svojih nečakov pred cesarja.

Cesar pravi:

»Gospod Hendel, dobro ste delali danes, nikoli vam ne bom pozabil. Odbil sem vašo prošnjo, pa kljub temu ste ravnali kakor zvest mož. Orožja sicer ne sprejmem od vas, ne spodobi se, dobim je iz Avgsburga, pa taka zvestoba odtehta tisoč oboroženih jezdecev.«

»Najmilostivejši gospod, kar sem storil, bi storil marsikdo. Zaradi orožja sem dal besedo in prosim, da jo smem držati.«

»Od tebe ne vzamemo ničesar v dar!« pravi cesar, ki se mu zaničljivo napihne habsburška ustnica, vendar ga veseli. Hendel ne odjenja. »Zares, ti si nam zvest. Če bi tebe ne bilo, bi bila danes iz tega gradu tuleč zletela v deželo furija moritve z gorečo bakljo v roki.«

Spremstvo je šlo skozi dvorano, ki jo krasi mnogo krvavih mučenikov, zelo stare podobe nekega tirolskega slikarja. Tu so prišumele nasproti škrlatordeče, pavovo modre, biserno bele svilnate dvorne dame, vse obložene z dragimi kameni, zasenčene z visokimi peresnimi klobuki, z bledimi, prestrašenimi obrazi. Pred njimi je tekel grajski grof. Grda starka je držala v rokah rutico, ki se je cedila jesiha, tri lepe deklice so nosile srebrne steklenice, gobe in kozarce, polne dišav.

»O gorje nam, gorje, da bi bile daleč proč od tod,« so tožile in vpile, »o to nesrečno mesto, o naša uboga cesarica —«

»Pa, glej, Febenija, glej, Sofija, saj ni bolna,... glej, kako veselo stopa med Njegovim Veličanstvom in — kdo pa je na levi, stopa kakor mestni vojak, in najvišja gospa — za božjo voljo — ga drži za roko?« Tu je stalo sedem dvornih dam in je delalo obraze, kakor ravno toliko Lotovih žen. »Glejte,« je rekla cesarica s srebrnim glasom svojemu spremljevalcu. »te prihajajo, kakor bi me že držala smrt za vrat. Glejte, gospod Hendel, kake zajke!« Dvignila je svojo, od demantov se bleščečo, polno roko in je živahno kazala po dvornih damah in jih Hendelnu imenovala eno za drugo: »Febenija Bernitajnska, zajka; Marjeta Anaberška, zajka; Sofija Palfin, ljubka zajka — Sofija je zelo ljubka.« hvali cesarica črnooko ogrsko deklico. »Zna razne igre na kroglice, zna laško peti — fino — je res ljubko dekle, gospod, recite, če ni zala?« — Tako govori lepa cesarica, ki rada moži svoje častne gospice, če tudi le v mislih. —

Mladi človek ponosno pogleda hvaležno deklico in si misli: »Lepih gospic je dosti, mala muca, imaš li denar? Jaz sem Hendel,

princezinjo lahko dobim.« Cesarici — pri svojih devetnajstih letih ima že izkušnjo — reče: »Kadar izhaja solnce, niti zgodnja danica ni več lepa.«

Cesar je dopadljivo zamrmral: »Dobro si jo pogodil.« — Cesaričino obličje je zardelo, res lino se je odrezal... Rožnati ustnici je stisnila ter mu je posvetila: »Moja Zofija je najlepše dekle daleč na okoli, in če rečem jaz, vi ne smete tajiti. Pa povejte mi, gospod lajtnant, kaj pomeni bazelska smrt, ki ste jo imenovali preje, ko ste izganjali stare gospode?«

Spremstvo je dospelo v lovsko dvorano, v kateri je bila vsa oprava s stenskimi okraski vred iz jelenovega rogovja. Iz daljave prihaja govorjenje in šumljanje grajskega vodnjaka. Šumenja vodopada tu ni bilo slišati. »Najmilostivejša gospa,« pravi Hendel in si misli: Bilo ji je slabo, pa je vendar vse slišala, dobra ušesa ima!... »Svetla gospa, bazelska smrt je zelo neuljudna in vleče opata za duhovsko sukanjo v grob...«

»Fej,« je rekla, »kaj tacega!«

»Res, to je hudo, še hujše, kar pri tem govori! ...«

Ženske z jesihom in dišavami se rinejo k cesarski gospe, dvorna mojstrica divje gleda, gleda, češ, to so sami krivoverci, tudi — brez dvoma — ta mladi vojak, kaj neki pripoveduje cesarici, kar se ne spodobi? Tiho naj bo!«

»Kaj je rekla smrt?« je vprašala cesarica.

Mladi Hendel se nagne proti cesarici ter odgovori nekoliko nagajivo v francoskem jeziku: »Živeli ste zares kakor pravi menih. — Zelo ste množili zaklade samostanske. Bili ste velik služabnik božji, mnogo ste pili, dobro živeli. Treba je, da vas ustavim na potu takega dela.«

Tuji jezik je dajal njegovemu glasu neko mehkobo, tako da so se sramotilne besede skoraj ljubeznivo glasile.

Najvišja dvorna mojstrica, ki je razumela francosko, je zasopla: »Oh!« Cesar se je pa glasno nasmejal, kakor se že deset let ni tako, smeje se in govori vedno na lahno.

»Povejte, gospod lajtnant, kje ste se naučili tako lepe francoščine? Govorite kakor Francoz.«

»Že kot otrok sem se naučil od laške dojnice, Veličanstvo,« — »to je jezik njegove rajne matere,« se je oglasil stari Joahim Hendel, ki je korakal s spremstvom pazeč na vsako besedo.

Cesar se je čudil.

»Kako to — vaša žena je bila iz Francoske? Pri Sveti Krvi, prihodnjič si štajerski železninarji poiščejo kraljevo vdovo v Parizu!«

»Bila je iz Genove, kjer je bil njen oče član velikega sveta. Dobavljal sem v Genovo železnino, odtam sem jo kot najlepše plačilo pripeljal v Štajer. Pa mi je umrla. Ta sin je [illegible] mi je ostalo od njene lepote in ljubezni.«

»Dosti vam je ostalo v tolažbo in veselje,« je rekel cesar, »vaš sin je lep, hraber in uljuden. Gotovo ga zelo ljubite.«

Odprla so se zadnja vrata iz ebenovine, ki so vodila v marmornato dvorano. Skozi tri velikanska okna se modro plameneče vliva vanjo poletno pomladansko solnce. Obločnice [illegible] v zlatu, proti zapadu vodijo z modro svilo zastrta vrata v cesaričino spalnico.

Po levih drugih stopnicah doli pa so ravno nasproti cesarskemu dvoru štirje vojaki peljali garstenskega opata, za katerim je žalostno blodilo par zvestih prijateljev. Kakor pred potnikom, ki se je izgubil v puščavi, vstajajo zračna slepila, tako je priplaval pred opatovo oko sijaj veličanstev, sredi v sijaju pa vidi, kako prevzetujeta luteranski zmaj in njegov sin. Cesar govori z zmajem in cesarica, cesarica se naslanja na ramo njegovega sina. In ti si zavržen pred cesarjevim obličjem, ti stari, zvesti katoliški služabnik.

Čuj, zmaj govori, pod marmornatim svodom doni krepkeje njegov sicer zmerni glas; v svojo muko mora slišati opat besedo za besedo.

»Veličanstvo, moj sin je še zelo mlad, pa upam, da postane iz njega pravi Hendel. Veličanstvo me vpraša, če ga ljubim. Ljubim ga nad vse na svetu in če boste, Veličanstvo, kdaj dobili sina, kar želе vsa zvesta srca v državi, ga boste ljubili bolj kakor prestol in krono, bolj kakor vsa kraljestva in dežele.«

»Hendel, vsaka beseda, ki si jo danes govoril pred cesarjem, je bila dobra, pa zadnja je najboljša.«

Odgovori.

Neža B.: »Ako je Vaš tast živel z vpoklicanim Vašim možem pred vpoklicem v skupnem gospodarstvu, mu gre od 1. avgusta 1917 naprej na vsak način državni preživninski prispevek v višini 1 K 60 vin. na dan. Če pa je živel ločeno, mu gre pa preživnina v dvakratni višini onega zneska, kakor mu ga je morebiti Vaš mož, oziroma njegov sin dejansko izplačeval (tako v slučaju, če je dobival tast morebiti užitek v denarju). To pa pod pogojem, če je bil Vaš mož vpoklican pred 1. avgustom 1916, ali če je bil Vašemu tastu pred tem dnem sodno določen užitek v denarju. Vaš tast naj vloži tedaj novo prošnjo, če bi bila ista odklonjena, naj pa tekom 60 dni vloži pritožbo na deželno komisijo v Ljubljani. Tast ima pravico tudi zahtevati, da se denar njemu nakazuje.«

Ter. Ml.: »100 % povišek podpore na podlagi zakona z dne 31. marca 1918, drž. zak. št. 126, gre samo onim svojcem, ki z vpoklicanim niso živeli v skupnem gospodarstvu in ki so od vpoklicanega prejemali denarno podporo v gotovi višini, pod pogojem, da je bil reditelj vpoklican pred 1. avgustom 1916, odnosno da se je pred tem dnevom sodno ugotovila višina rediteljevega prispevka. Ker sta Vas Vaša dva sinova podpirala najbrže le s svojim delom, ne pa z gotovimi denarnimi prispevki in ker sta najbrže živela z Vami v skupnem gospodarstvu, Vam tedaj ta povišek ne gre. Državni preživninski prispevek je namenjen v pokritje življenskih potrebščin in je Vaša stvar, presoditi, kam je obrniti denar.«

Sirota. »Če je tašča z vpoklicanim zetom živela v skupnem gospodarstvu, ji gre podpora v višini 1 K 60 vin. na dan, če pa ni živela z vpoklicancem v skupnem gospodarstvu, temveč jo je vpoklicani podpiral z določenim zneskom v denarju, potem ji gre podpora od 1. aprila 1918 naprej v dvakratnem znesku dejanski ji od vpoklicanega nakazovane podpore, toda le pod pogojem, če je bil zet vpoklican pred 1. avgustom 1916 ali če je bila višina zetovega prispevka pred tem dnem sodno ugotovljena. Če se Vam v smislu gorenjega pouka državni preživninski prispevek ne izplačuje pravilno, vložite lahko novo prošnjo.«

J. S. K. Zakon z dne 27. julija 1917 določa v § 3. glede višine drž. prež. prispevka, da dobijo svojci vpoklicanega, ki so bivali ž njim v skupnem gospodarstvu, njegova žena in zakonski otroci pa v vsakem slučaju, po 1 K 60 vin. na dan; ostali svojci, n. pr. sestre, stariši i. dr., ki z vpoklicanim niso živeli v skupnem gospodarstvu, pa imajo pravico do podpore le v oni višini, kakor jim jo je bil dejansko naklanjal vpoklicanec. Primer: Vpoklicani brat ali sin, ki je imel svoje gospodarstvo, je recimo kot tovarniški delavec ali železniški uslužbenec ali kot trgovski sotrudnik pošiljal materi ali sestri po 20 K na mesec. V tem slučaju nima sestra ali mati pravice do podpore po 1 K 60 vin. na dan, temveč more zahtevati le 20 K + 50odstotni povišek 10 K in na podlagi zakona z dne 31. marca 1918, št. 126, še 50odstotni povišek 10 K, tedaj skupaj 40 K, in to pod pogojem, če je bil podpiratelj vpoklican pred 1. avgustom 1916. Isto velja tudi v vseh onih slučajih, kjer je vpoklicanec bil s sodbo sodišča prisiljen plačevati alimente, če so bili ti sodno ugotovljeni pred 1. avgustom 1916. Pomniti pa je, da ti poviški ne smejo nikdar prekoračiti normalne podpore v znesku 1 K 60 v. Radi popolnosti navajamo v tej zvezi, da imajo one osebe, ki so živele z vpoklicanim v skupnem gospodarstvu, some tedaj v slučaju, da sta vpoklicani in pa dotični upravičenec bila edina člana družine, pravico do podpore v dvojni višini, tedaj po 3 K 20 vin. na dan, to pa le pod nadaljnim pogojem, če je upravičenec trajno delanezmožen, katero delanezmožnost je v smislu izvrševalne naredbe dokazati s potrdilom okrajnega zdravnika.

A. K.: Napravite lahko vlogo z obrazložitvijo položaja naravnost na deželno komisijo za preživljanje v Ljubljani ali pa na predsedstvo c. kr. deželne vlade v Ljubljani.

Za razvedrilo.

Nepreviden urednik. Ves jezen je pribesnel neki gospod v uredništvo in kričal: »Vrag naj vzame Vas in Vaš list!« — »Kaj smo Vam pa storili žalega?« vpraša urednik začudeno. »Pisali ste, da se je tat priplazil v moje stanovanje in je ukradel iz miznice denar, zlato uro na pisalniku je pa prezrl.« — »No, ali to morda ni res?« — »Žal, res! Tat je pa zopet prišel in odnesel še tisto zlato uro.«

Hiter odgovor. Gospod (ki hoče na konjski tramvaj): »Je ta Noetova ladja že polna?« Potnik: »Samo osla še manjka; kar vstopite, gospod!«

LISTNICA UREDNIŠTVA.

A. B. T.: Obrnite se naravnost na dotično lekarno. — **F. B. S.:** Nekoliko potrpljenja! — **M. A. L.:** Glede denarja se ne more nič gotovega reči, ker je največ odvisno od vojne sreče, ki pa je zelo spremenljiva. Pesem, prosimo, pošljite! — **A K.:** Obrnite se na polkovno poveljstvo ter obenem na takratnega vojnega kurata. Dvomimo pa, če boste dosegli kak uspeh. — **J. G. V. L.:** To nam pa žalibog ni znano. — **R. G. K.:** Povest »Izgubljeni sin« ni izšla kot knjiga, zato Vam ne moremo postreči. — **M. K. Št. J.:** Obrnite se do zdravnika.

LOTERIJSKE ŠTEVILKE.

Gradec, 17. julija: 6, 14, 55, 82, 69.
Linc, 20. julija: 54, 80, 50, 58, 38.

Ročni mlini „Texas“

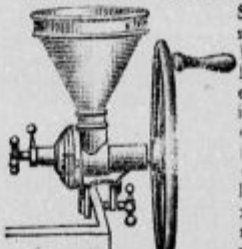

S patentovanim »TEXAS« mlinom za NAGLO DROBLJENJE se more hitreje in lažje zmleti **koruzo, pšenico, rž, ječmen, oves, mak** itd., kakor z vsemi dosedanjimi **drobilnimi mlini,** ker imajo prav posebno močno konstrukcijo in veliko zamahno kolo. **»Texas« je priznano najpopolnejši, najbolj trpežen in na Ogrskem najbolj sloveč ROČNI MLIN za žito** v sedanjosti. Mlevne plošče so iz najbolj trdega jeklenega litja in se lahko vun vzamejo ob čiščenju ali zameni. **Prirede se lahko za fino in debelo mletev.** Zmeljejo **20 kg** na uro. Teža 16 kg. Cena **140 K.** Poštnina **4 K 50 h.** Pošilja se po povzetju. Rezervne mlevske plošče par **12 K.** Dobavljam tudi **cenejše žitne mline »PAX«.** Teža 12 kg z zamahnim kolesom, po **110 K.** Razprodajalci popust. **Paul pl. Szontagh, tovarna za bakreno blago in orodje; oddelek za drobilne mline. BUDAPEST/S. Üllöi ut. 19.** — Ustanovljeno 1835. 2540

Ključavnica v ključavnici!

Zakonito zavarovana **varnostna zapora!**

Svetovni patent! Senzačna izsnajdba! Vlom s ponarejenim ključem nemogoč!!! **Vporabna takoj in lahko pri vsaki ključavnici!!!** Uporabno navodilo priloženo vsaki ključavnici. Ključ nerecenljivim prednostim čudovito poceni! — **Cena za komad: Za vrata** (z dvema vbodoma) **K 8·—**, po pošti **K 9·—**; **Za vrata** (z dvema vbodoma) poniklana **K 9·—**, po pošti **K 10·—**; **Za omare, pisalnike** itd. svitla **K 8·—**, po pošti **K 9·—**. Pazi naj se na znamko in zavrne ponaredbe. Pošilja se le proti predplačilu. Zastopniki se iščejo.

Tovarna varnostnih zapor »VIKTORIA« in ključarskega blaga.
Glavno zastopstvo „Viktoria“, Zagreb 21, Trenkova ul. 11, Hrvat.
Telefon 20-26.

Pogreša se 11 letni gluhonemi **Alojzij Močilar**, ki se je pred kratkim zgubil in hodil po litijskem okraju. Kjer bi se oglasil, naj se ga toliko časa pridrži in hrani, da se obveste o njem starši. Piše naj se: **Antonu Močilar, posestniku v Konjici štev. 12, pošta Zagorje ob Savi.**

Kupim **železne tribe za žago**

veliko kolo 150 do 200 cm premera za na leseno vreteno in z leseními palcí, malo 35 do 50 cm premera, nadalje tudi kolut za venecijansko žago z ležaji in predležjem vred, vse skupaj ali tudi posamezno. — Ponudbe pismeno ali ustmeno s ceno in podatki, kedaj in kje da je oprema na razpolago, na **»Zavod za pospeševanje obrti v Ljubljani«, Dunajska cesta štev. 22.**

Trgovski učenec

sin poštenih kmečkih staršev, **se sprejme v trgovino z mešanim blagom.** — Ravnotam **se sprejme** zanesljiva in varčna **kuharica** ki bi bila obenem tudi gospodinja.

MARTIN PLUT, ČRNOMELJ, Dolenjsko.

KUPIM enega ali dva 2473

lovska psa-braka

v starosti dveh do petih let, ki vztrajno iščeta divjačino. Ponudbe s podpisom in ceno na naslov: **P. VIŠNJAN, pošta Višnjagora.**

Po celi Jugoslaviji naj se pije 2542

Tolstovrška slatina

in novi SILVA VRELEC

Pošta GUŠTANJ.

Tam se naroči tudi

tino belo, rdeče in črno vino ter žganje in sadni mošt.

Dobavljam **cement**-portland.

živo apno v grudah.

Zarezno **strešno opeko**

Kajnit za jesensko in spomladansko gnojenje po najnižji ceni samo na vagone. Naročila se izvršujejo po vrsti ter se naj naslovijo na 2544

JOSIP NOVAK, Brezovica pri Ljubljani.

Nad 1,000.000 v rabi!

Ročno šilo je praktično orodje za vsakogar za šivanje usnjenih predmetov, jermenov, vreč, jader, oprem, mehov, plaht, čevljev. — Razprodajalcem popust. Cena kmpl. šilu K 5·—, povzetni stroški posebej. Izvoz žrebiljev, varovalcev podplatov iz kovine in usnja, podkvic, celul. trakov za čevlje, čevlj. smole, okov za podplate in vojnih podplatov terročnih mlinov. **P. E. Lachmann**, Dunaj IX, Mosergasse 3. odd. 181.

Krema za brivce

najboljša kakovost vporabna brez vode velik lonček K 6·—.

Milo za brivce

pristno, najboljša vrsta 1 kos 5 K, 1 kg 32 K. Pošilja po povzetju

M. Jünker, izvozno podjetje, **Zagreb** št. 1. Petrinjska ul. 3/III. **Hrvatska.**

Kontrolne blagajne

kupuje

National- Registrier Kassen

G. m. b. H.

Dunaj VI Mariahilferstrasse 57-59

Le 3 K 40 h stane pri nas mali fot. aparat **„Omega“**, vel. slike 4×4 kompl. z malo opremo z **natanč. navod. za začetnike.** Aparat **„Perfekt“**, vel. 4½×6 z motnim steklom, dvojno kaseto, dober objekt in malo opremo ter **navodilom za začetnike le K 9.50** Zaklopna kamera **„Gertrud“** vel. 9×12 fina izvršitev z vsem potrebnim opremij. za razne lege, prima akromat. leča, kompl. s kovinasto kaseto in navodilom dokler v zalogi, **le K 79. 80 h** zaklopna omara za vojaštvo za plošče in filme, ženna oblika vel. 4½×6 le **K 68.40**; vel. 6×9 le **K 79.80.** Pošilja po povzetju. Poštnina 1 K. **Export „Perfekt“, Dunaj VII. Neustiftg. 137/162.**

Brez karte za milo

se dobi doslej po ničemer prekašano **brezmaščobno pralno sredstvo**

Fania

za toaletno mizo in kopeli. Popolnoma neškodljivo. Nikako ilo. Izboren predmet za razprodajalce. Karton s 36 kosi lepo opremljen **30 kron** pri

M. Jünker, Zagreb 1, Petrinjska ul. 3/III. Hrvatsko.

Ročni mlin za žito!

(zakonito zavarovani)

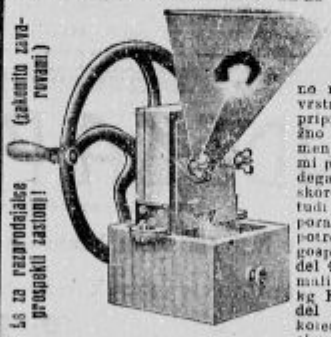

Za razprodajalce prospekti zastonj!

Moj izvirni **ročni mlin za žito** je izbornen za deset in tudi mlinov vsakovrstnega žita, je priprosto in trpežno izvršen z izmenjajoč mlevnimi ploščami iz trdega materijala in skoro neporušen tudi pri največji porabi. Neobhodno potreben za vsako gospodinjstvo. Model 4 z vrtilom za mali obrat, teža 7 kg K 100·—. Model 5 z gonilnim kolesom za večji obrat okoli 12 kg K 120·—. Razpošilja z Dunaja proti predplačilu zneska glavno zastopstvo **MAX BÖHNEL, Dunaj IV. Margaretenstr. 27.**

PROŠNJA.

Kateremu iz Rusije se vračajočih ujetnikov je kaj znano o usodi pešca **Alojzija Jarca**, 22 let star, doma iz **Gor. Podboršta št. 9, obč. Mirnapeč, Dolenjsko**, ki je služil pri 20. Lir. Kot ujetnik je bil v letu 1916. zaposlen v zaledju ruske armade. Od junija 1916 pa so zaostala vsa poročila. Za vsako vest bom hvaležen in vse stroške povrnem. — **Janez Jarc, posestnik na Gornjem Podboršta št. 9, pošta Mirnapeč, Dolenjsko.** 2290

Cudovito šilo le K 4·90

Šiva tako naglo prešivne vbode kot šivalni stroj. — Največja iznajdba, s katero more vsak sam krpati in šivati usnje, raztrgane čevlje, konjsko opremo, vreče, platno in vsako drugo močno blago. Neobhodno potrebno za vsakogar. Jamstvo za porabnost. Cena kompl. šilu s sukancem, 4 raznimi šivankami in porabnim navodilom K 4.90, 3 kosi K 13·50. Pošilja po povzetju,

M. Svoboda, Dunaj, III/2, Hiessgasse 13-404.

100.000 ! hvaležnih odjemal. potrdilo da uničevalec koren in „Rishistam“ v treh dneh brez bolečin odpravi kurja očesa, bradavice, trde kože. Uspeh zajamčen! Cena 3 K, 3 lončki 7 K, 6 lončkov 11 K.

Zobobol odstranja „Fides“ najtrdov. revmat. bolečine, ko je že vse odreklo, in pri otilih zobeh. Ceni uspeha, denar nazaj. Cena 3 K, 3 pušice 7 K, 6 pušic 11 K. Nikak. okam. zobovja, ne neprijetnega duha! Snežno bele zobe da „XIRIS“, zobna tekočina. Takoj. uspeh. Cena 3 K, 3 steklenice 7 K. —

Podgane, miši se popolno zatro s podganjo smrtjo — „Rattentod“. Ako ni uspeha, denar nazaj. 100ne zahval. Cena 4 K, 3 škatlje 9 K. Stenice, uši, bolhe, ščurke uniči z zalego vred radikalno „THIERA“. Cena 3 K, 3 škatlje 7 K, prašek za gosenice poleg 2 K.

KEMENY, Kaschau (Kassa) 1. poštni predal 12-0-30, Ogrska.

Ne puščajte otrok samih, da se požari omejijo!

Edini slovenski zavod brez tujega kapitala je:

VZAJEMNA ZAVAROVALNICA

proti požarnim škodam in poškodbi cerkvenih zvonov

Ljubljana, Dunajska cesta 17, Ljubljana.

Zavarovanja sprejema proti požarnim škodam: 1. raznovrstne izdelane stavbe, kakor tudi stavbe med časom zgradbe. 2. vse premično blago, mobilije, poljsko orodje, stroje, živino, zvonove in enako, 3. vse poljske pridelke, žita in krmo, 4. zvonove proti prelomu, 5. sprejema tudi zavarovanja na življenje, oziroma doživetje in druge kombinacije in proti nezgodam. vsakovrstna podjetja, obrti kakor tudi posamezne osebe za deželno nižjeavstrijsko zavarovalnico, od katero ima tudi deželni odbor kranjski podružnico.

Varnostni zaklad in udnine, ki so znašale l. 1916 K 906.828·91, se poskočile koncem l. **1917 na 1,081.836·54.**

Tedaj, čimveče zanimanje za ta edini slovenski zavod, tembolj bo rastel zaklad.

Ponudbe in pojasnila daje ravnateljstvo, glavno poverjeništvo v Celju in na Proseku, kakor tudi po vseh farah nastavljeni poverjeniki. Cene primerne, hitra cenitev in takojšnje izplačilo.

Ne puščajte otrok samih, da se požari omejijo!

Ustanovljeno l. 1893.

Vzajemno podporno društvo

v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Dovoljuje članom **posojila** proti poroštvu, zastavi življenjskih polic, posestva, vrednostnih papirjev ali proti zaznambi na službene prejemke.

Vračajo se posojila v 7½, 15 ali 22½ letih v odsekih ali pa v poljubnih dogovorjenih obrokih.

Kdor želi posojila, naj se obrne na pisarno **v Ljubljani, Kongresni trg štev. 19,** ki daje vsa potrebna pojasnila.

Društveno lastno premoženje znaša koncem leta 1915 519.848·40 kron.

Zadruga sprejema tudi hranilne vloge in jih obrestuje po 4¼%

Deležnikov je bilo koncem leta 1915 1924 s 15.615 deleži, ki reprezentujejo jamstvene glavnice za 6,089.850 kron.

Dobri brivski in lasestrižni aparati

t. a britev iz srebro-jekla K 3·50, 4, 5; **varnostni brivski aparati**, poniki, K 5, 6 zn. „Perfekt" s 6 rezili K 16; 20; dvorez. res. rezila tucat K 5, 6. Lalasestrižn.. K 11 12

Zamena sprejme se ali denar nazaj. Pošilja po povzetju ali predplačilu c. in kr. dvorni založ. **JAN KONRAD**, izvozna tvrdka, **Brüx** št. 1751, Češko. 112

Srbež lišaji, garje, pege

in druge kožne bolezni odstrani naglo in sigurno **Paratol**-domače mazilo. Ne maže, je popolnoma brez duha, torej se more rabiti tudi čez dan. Velik lonček K 5·—, dvojno-velik lonček K 9·—. Dalje **Paratol**-posipalni prašek, ki varuje najbolj občutljivo kožo. 1 škatlja K 3·—.

Oboje se dobiva po povzetju ali predplačilu pri tvrdki

Paratol-Werke, **lekar ULMER**, Budapest VII-10. Rózsa ut. 21.

Krmila manjka!

Zato se uporabljajo nadomestna sredstva za krmila. Da to krmo živina, perutnina **dobro prebavi** in popolnoma izkoristi, naj se primeša 2 krat na teden krmi, ena pest polna **„Mastin"** to je dr. pl. Trnkóczy-a **redilni prašek.** Paket velja 2 K, 5 paketov 12 K, poštnine prosto. 5 paketov zadostuje za 3 mesece za enega vola, kravo, ali prašiča, **da se zredi.**

Glavna zaloga:

lekarna Trnkóczy

zraven rotovža v Ljubljani.

Mastin je bil odlikovan z najvišjimi kolajnami na razstavah: na Dunaju, v Parizu, Londonu in Rimu.

Na tisoče kmetovalcev hvali in rabi „Mastin".

Najbolje naložiš denar

ako kupiš zlatnino, briljante, ure, srebrnino pri

F. Čuden Sin v Ljubljani

samo nasproti glavne pošte.

Ceniki se ne razpošiljajo. :: Kupim staro zlato.

Srbečico, lišaje

odstrani prav naglo dr. Flesch-a izvir. zakonito zajamčeno **„Skaboform"** mazilo". Popolnoma brez duha, ne maže. Poskusni lonček K 3·— veliki K 5·— porcija za rodbino K 12·—. Zaloga za Ljubljano in okolico: **Lekarna pri zlatem jelenu, Ljubljana, Marijin trg.** 1520

Pazite na varstveno znamko **„Skaboform"**!

NADOMESTILO MILA

za pranje perila, izborno peneče in prekaša vse doslej v prometu se nahajajoče izdelke. 1 zavoj t. j. 5 kg **K 12.—**, 1 zavoj z 10 kg **K 23.—** Preprodajalci dobe popust pri naročbi celega zaboja z 250 kosi. **Belo mineralno milo** za čiščenje rok in finejšega perila, 1 zavoj 32 kosov **K 14.—**, **Nadomestek za toaletno milo** v raznih barvah, lepo dišeč, 1 zavoj 32 kosov **K 18.—**; roza barve, 1 zavoj 24 vel. kosov **K 18.—**. Razpošilja po povzetju. Pri večjem naročilu naj se pošlje polovica zneska naprej. Najmanj se more naročiti en zavoj vsake vrste.

M. JÜNKER-ja izvozno podjetje v Zagrebu št. 1. Petrinjska ulica 3., III., telefon 23-27

Vsakovrstna domača semena,

suhe gobe, prazne vreče in druge pridelke

kupuje trgovina s semeni

—— :: PETER LASSNIKA NASL. :: ——

SEVER & KOMP., Ljubljana, Marijin trg.

Miši - podgane stenice - ščurki

Izdelovanje in razpošiljatev preizkuš. radikalno učinkujočega uničevaln. sredstva, za katero dohajajo vsak dan zahvalna pisma. **Za podgane in miši K 5.—; za ščurke K 5.—; tinktura za stenice K 2.—; posebno močna tinktura za stenice »Prevasil« K 3.50; uničevalec moljev K 2.—; prašek proti mrčesom 1.50 in 3 K; sem spadajoči razpraševalec K 1.20; tinktura proti ušem pri ljudeh K 1.50; mazilo za uši pri živini K 2.—; prašek za uši v obleki in perilu K 2.—; tinktura za bolhe pri psih K 1.50; tinktura proti mrčesu na sadju in zelenjadi (uničev. rastlin) K 3.—.** — Pošilja po povzetju **Zavod za pokončavanje mrčesa**

M. Jünker, Zagreb 1, Petrinjska ulica 3.

Kranjska deželna podružnica

n. a. deželne življenjske in rentne nezgodne in jamstvene zavarovalnice

v Ljubljani, Marije Terezije cesta 12/II

sprejema **zavarovanje na doživetje in smrt, združeno tud. z vojnim riziko, otroških dot, rentna in ljudska nezgodna in jamstvena zavarovanja.**

Javen zavod. Absolutna varnost. Nizke premije.

Najugodnejši pogoji za vojno zavarovanje.

Zavod temelji na vzajemnosti. — Prospekti zastonj in poštnine prosto. Sposobni zastopniki se sprejemajo pod najugodnejšimi pogoji. 183

LJUDSKA POSOJILNICA

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, v lastnem domu Miklošičeva cesta št. 6, za frančiškansko cerkvijo

sprejema hranilne vloge vsak delavnik dop. od 8. do 1. ure in jih obrestuje po

4¼%

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje zavod sam za svoje vložnike, tako da dobe le-ti od vsakih 100 kron čistih 4 krone 25 vinarjev na leto.

„Ljudska posojilnica" sprejema vloge tudi po pošti in daje za njih vplačilo na razpolago poštne položnice. Sprejema tudi vloge na tekoči račun ter daje svojim zadružnikom posojila proti vknjižbi z amortizacijo ali brez nje na osebni kredit proti poroštvu ali zastavi vrednostnih papirjev. — Menjice se eskomptujejo najboljše.

Vloge v „Ljudski posojilnici" so popolnoma varno naložene, ker posojilnica daje denar na varna posestva na deželi in v mestih.

Rezervni zakladi znašajo nad en milijon kron. — Stanje hranilnih vlog je bilo koncem leta 1917 nad 34 milijonov kron.

Dobro „IKO" uro

vsak občuduje in zaželi, kajti ona je

mojstersko delo urarske umetnosti!

Razpošilja se po povzetju. Neugajajoče zamenjam.

Kovinaste ure . .	po K	24·—	26·—	32·—	40·—	60·— 100·
Srebrne ure . .	po K	70·—	90·—	100·—	120·—	200·—
Kovinaste verižice	po K	2·—	3·—	4·—	6·—	10·—
Usnjate verižice .	po K	1·60	2·80	4·80		

Zlatnina in srebrnina v bogati izberi!

Velika izbira ur, verižic, prstanov, lepotičja, daril itd. v velikem **krasnem ceniku,** katerega zahtevajte.

Lastna znamka „IKO" svetovnoznana. — Lastna protokolirana tovarna ur v Švici.

Svetovna razpošiljalnica

H. Sutfner samo v Ljubljani št. 1

Svetovnoznana radi razpošiljanja dobrih ur. Nobene podružnice.

Izdaja konzorcij „Domoljuba". Odgovorni urednik **Josip Gostinčar**, državni in deželni poslanec v Ljubljani. Tiskala Katoliška tiskarna.